

Лезги Газет

Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед чал хуъх!

1920-йисалай акътазава

N 42 (10895) хемис 17-октябрь, 2019-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Мукъаят хуъх!

Алай вахтунда Дагъустанды 3 касдик (ахтамишунрин нетижада абурукай 2 касдик и азар квайди тестикъ хъянва, садни гузчишилик ква) сибирдин язва азар акатнавайди малум хъянва. Абур пудни Новоқулу хуръун агъалияр я. Виликамаз авай делилралди, азар абурук жунгав туклур чкадилай акатнава. Азарлу хъайбурун гъалар алай вахтунда писавач, лазим тир вири серенжемар вахтунда къабулуниди абур ажалдин къармахрай акъудиз алакъя.

Сибирдин язва лап хаталу азаррик акатзана. Ам акатунал гъизвай бактерия гзаф зегъерлуди я. Азардин са шумуд жуъре ава: хамуник акатайла, адал хирер акътда, ифин хажжеда; жигеррин журедиз мекъи хъунин ва гульгульлай стаљемедиз элкъульнин, ратарик акатайла, тъүнилай зегъерламиш хъунин лишанар хас я.

Азар акатунин чешмейр гзаф вахтара кивалин гъайванар - малар (ири карч алай гъайванар), балканаар, ваклар я. Инсандинкай инсандин и азар акатзавач.

Гъалар Дагъустандин Кыл Владимир Васильеван гузчишилик ква.

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Къурагъ райондин - 90 йис

Лекъерин макан

► 3

Вири дуњнадин лезгийри хайи чалал диктант кхъена

Чала халкъ агудзава

Махачкала

Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Цинин 10-октябрь лезги чалан сувар яз къейдзава. И вакъиадин сергъятра аваз и юкъуз къиле тухвай вири дуњнадин лезгийрин умуми диктант тарихдин зурба мярекатдиз элкъвена.

Махачкала, Дербентда, Каспийскда, Сулейман-Стальский, Къурагъ, Мен-

майданар виликамаз тешкилуналди, чкайрал жавабдарвал чин хивез къачур ватанэгълиири вири крат тарифлудаказ къилиз акъудна. Суварин мярекатар Дагъустандин халкъдин шаир, XX асиридин Гомер Стл Сулейман 150 10895-йисан юбилейдиз талукъарна. И кардихъ галаз алакъалу яз, диктантдин текст патал шаирдин умумърдиз талукъ "Жувакай ихтилат" эсердин са чукъ хъяновай.

"Чала амуку тавурта, халкъни амуку-дач", "Хайи чал чи дамах я", "Чал хуъх, лезгияр" ... эвер гунин келимаяр диктант къиле феий майданра лозунгиз элкъвенивай. Гъар са хуъре, шегъерда текст пешекарри, муаллимри къелна.

Махачкала "Россия - зи тарих" тарихдин паркунин залда къиле феий диктантда саки 200-дав агакъна лезгийри иштиракна. Кылди къачуртла, абурун арада РД-дин милли сијасатдин ва динрин кариин рекъяй министр Энрик МУСЛИМОВ, Сулейман-Стальский райондин кыл Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВ, РД-дин МЧС-дин министрдин заместитель Жаруллагъ МАЛЛАЕВ, филологидин илимприн доктор Фаида ГЪАНИЕВА, Россияда илимприн виридалайни жегъил доктор (физикадин математикадин рекъяй) Заур АЛИСУЛТАНОВ, филологидин илимприн кандидат Саимат ЮЗБЕГОВА,

► 4

Нумрадай къела:

КЪУРАГЪ РАЙОНДИН - 90 ЙИС

Лекъерин макан

Къурагъ райондиз лекъерин макан дульшадай лугъузвач. Дагъларин къужахра экля хъанвай хуърер гъакъикъатдани лекъерин макариз ухшар я, анра умумързай инсанар лагъайтла, - цавун бушлухар муттюльгъарзай азад къушари.

► 3

ЧАЛ

Чала халкъ агудзава

- Чала халкъдин къилин алат, ярж я, чун гъадалди тафаватлу я. Дуњнада гъар ийсуз къве чал квахъзава. Шегъерра, хуърера анжак жуван чалал раҳун лазим я. Гъар са халкъдин эвлени-эвэл жуван чалал рикъ хъана къанда. Чун лезгияр яз амукун патал, гъуърметлубур, лезги чалал раҳух! - лагъана Ф. Гъаниевади.

► 4

РИШВЕТБАЗРИЗ - ЛЯНЕТ!

Девлетлу хъун шартI туш, рикI михъи жен

Коррупцияди къил хаж хъувуна. 1961-йисалай башламишна, государстводин ва обществодин деөләтар тарашунай, ришветар къаучунай гъар ийсуз цийи-цийи "рекордэр" эцигзаявай. 1956-йисав гекъигайла, 1964-йисуз къуллугъярал алайбуру аур тарашунарин тахсиркарвилер 62 процентдин артух хъанай.

► 5

ЮБИЛЕЙ

Тарихчи - писатель - ватанперес

Яшар хъуна дамахмир, жува аур къен крарал дамах ая, яшар-йисар гъисабмир, аур къени крат гъисаба лугъуда. Рамазан муаллимдивайни аевнай къван крарал, агалкъунар аваз тамамарнавай къуллугъярал, камаллу яратмишунрал дамах ииз жеда.

► 6

ЮБИЛЕЙ

Устад тебрикна!

Виридалайни къилин кар ам хъана хъи, юбилияди, сөгнеда вич къугъвай тамашайрай чукар, вичин асас ролар мад сеферда тикрар хъувуналди, тамашачияр шадарна.

► 8

ОБРАЗОВАНИЕ

Дерин чирвилер гунин рекъе

Муаллим! Зи фикирдалди, гъар са аялдин умумърда сифте дидеди, ахпа адаа тарс гайи муаллимди дерин гел тазва. Муаллим аялонин гележегдин умумърдиз рекъе къалурзай ве а рекъиз экв гузвой гъед я.

Са шаирди лагъайвал, халис муаллим лекъ я, адад гъилик квай, тарс гузвой аяларни - адад лувар. А луварни гужлубур хъун гъам музлумдин, гъамни аялрин зурба бахт я.

► 10

Дегишвилирин къве ёис

Нариман ИБРАГЫМОВ

Дүньяда зайнф улквейрин тереф хузвай, инсаниятдин ислягвилин къаравулда ақвазнавай виридалайни къудратту, къуватлу Советтин Союз хытн государство тариҳиз фейи никъалай чи вилериз такур къуд алатавач. Дявеяр, цийи государство яр, обществодин, экономикадин, ахлақыдин, марифатдин кризисар, прихватизацияр, күттэг тежедай реформаир, террористар, экстремистар, бандиттар, тарашибир...

Мегъамедали Мегъамедов республикадин Госсоветдин Председателдин къуллугъидилай элячай никъалай дагъустанвири хъсан, ағвалил гележедик умудар кутунай. Гъайиф хыи, региондин къилиз сад-садан гүльгүнаплаз атай каси (Муху Алиев, Мегъамедсалам Мегъамедов, Рамазан Абдулатипов) дагъийриз ахтын югъ къалурнач. Дагъустан мадни ва мадни коррупциядин, ришиетбазвилин, тарашунийн, гъахъ-дуван авачир, зегъметчи инсанар къеве тазвай улэндиз вегъена. Халкъдин патайни я гъукумдихъ, я депутатихъ, я чиновнирихъ ихтибар амукънч. Гъа и четин ва муракаб вахтунда улкведин Президент В. Путин, Дагъустанда арадал атанвай лап чуру гъалар фикирда къуна, Абдулатипов къуллугъидилай эляна ва адан чадал гъич садан гүзет тавур кас рекье туна: Россиядин МВД-дин генерал, Госдумадин Председателдин заместитель, депутат, "Сад тир Россия" партиядин фракциядин руководитель Владимир Васильев. Авайвал лугъуда, и карди гзафбур мягътеларна, бязибурук кичи кутуна, амма разивалдайбур гзаф тир.

Вахтуналди Дагъустан Республикадин Кылил къуллугъдан ракъурнавай кас гъиле-гъил аваз везифайриз эгечина. Вичиз хас тирвал, мукъудивди, гъар са месэладай къил ақъудиз, вичин командаиз ихтибар ийиз жедай, алақунар авай инсанар къватлиз.

Владимир Васильев (адаҳъ РФ-дин транспортдин министр Максим Соколов, Азербайжан Республикади РФ-дин полномочий посол Владимир Дорохин, РД-дин Халкъдин Собранидин Председатель Хизри Шихсаидов ва жавабдар къуллугърал алай маса касарни галай) сифте нубатда Кыблепатан Дагъустандиз - Мегъарамдхурун райондиз мугъман хъана. Идахъ вичин себебарни авай. Район сергъялдада ала, сиясадин, экономикадин, хатасуз-вилин жигъетдай адаҳъ вири улкве патал еке метлеб ава. Идалайни гъейри эхиримжи ийисар ахтынбур хъана хъи, Кыблепатан Дагъустандин экономика, яшайиш, культура вилик тухун михиз рикъелай ракъурна. Федеральный ва республикадин бюджетрай чи районриз, шегъерриз ахъязавай пулар хейлин тимиларна, эциз гъиле къунвай яшайишдин объектарни ақвазарна.

Райондин ахъалийрихъ галаз гурушиш хайила, Владимир Васильев "Күп патав Россия вич атана" лагъана. Гъелбетда, и гафарихъ еке ва дерин мана авай. Яни, икъван гагъда вуч хънатлани хъана, гила күп гъакъиндай Россияди къайгъударвал ийда. И къайгъударвилин сифтегъан камни Самур вацал цийи муть эциз гъиле къун ва Ярагъ-Къазмаяр-Махачкъала международный рехъ къуд зулунинди авун я.

Гъелбетда, Васильеван гафарал хъуврейбурни, наразивал авурбунри хъана. "Дагъустандиз Россия гила вай, са шумуд асир вилик атайди я гъа" лу-гъуз, чеб тарихар чидайбур яз къалур-

дайбурни хъана. Амма Васильеван Россия Дагъустандиз законар дүзда-каз къилиз ақъудунин, бюджеттин пулар тайин ва халкъ патал хийирлу кра-риз харж авунин, тахсиркавилерин, тарашунийн рекъер агалунин, ахъалийрихъ яшайиш хъсанар хъувунин, халкъдин патай гъукумдиз ихтибар авунин гъалар арадал хуунин фикирар аваз атана. Къейд авун герек я, и крат ада-лай алақыни авуна. Гилани ада гзаф рекъер гүльгүнна амай Дагъустан ви-лик фенвайда элкъурун патал ча-лишишвалзана.

РД-дин Кылил алахъунрин нети-жа виридац ақвазва. В. Васильев къуллугъидив эгечай къуд вацралай коррупциядихъ галас чуғвазвай женг ақъван гүлгуди хъана хъи, силисдик виликдай са законризни мұттұғыз туширбүр, тах-сирулай ийиз тежедайбурни ақатна. Са куьрув вахтунда республикадин гъукуматдин кар алай касарни къуна, дустағына. Коррупциядин къармахар республикадин социальный вири хилериз гъахънавай: медицинадиз, образовани-диз, рекъерин майишатдиз... Антимонопольный къуллугъири кыле тух-вай ахтармишна себеб яз, Дагъустанда рекъерин майишатда в медицинада пулар тараshawий картельнан клеретлар дүздал ақъудана. Здравоохраненида гъахъ-суздакас тараshawий пуларни 9 миллиард, рекъерин майишатда 18 миллиард манат тешкилна.

Садавайни инкариз жедач, чи рай-онра, хуэрера эциз гъиле къур, амма пулдин тақъатар бес къадарда ахъай тийиз, яргъалди тунвай тум галай социальный метлебдин эцигунар авай. Жемияттин патайни наразивал арадал къевзай. Чакин муниципалитеттин бюджетарни пулдихъ шехъзайвубур тир. Эхиримжи къве ийисуз гъа тум гла-лай саки вири эцигунар ақъалтарна. Мисал яз, Эминхурун, Ярагъ-Къазмайрин, Гелхенрин ва маса школайрин дараматар. Гъепцегърилай сергъялдада къван рехъ түккүрзана. "Сардарху-Даркүшар" цин зурба къаналдал къалахар давамардай тақъатар чара хъувуна. Дербентдин центральныи больницидиз къетлендиз фикир гузва, ана цийи отделенияр ачухнава. Са къатда школаяр ремонтзана, медицинадин имаратар, аяларин баҳчаяр эцизаша... Виликдай авачир крат.

Республикадин карханайра, фирмайра, идарайра къалахазавай гзаф инсанар ва абуруз гузва мажибарни хъендик квай. И кар себеб яз абурун гъисабдай я пенсийрин фондуниз, я ФОМС-диз, я соцстрахдиз талукъ тир пулар физвачир. И рекъяй тухвай дурумлу къалахади 2018-йисуз къалахазавай инсанрин къадар, алава яз, 38 агъзурдалай артухарна. Гъелбетда, аквазакваз налогин къадарни виниз акъат-

на. Бюджетдин тақъатарни къенята. Гъык лагъайтла, виликан ийисара къвалах тийизвай инсанрин патахъай медицинадин страховой мажбури взносар gun патал республикади 265 млн манат харжазавай. Гила и пулар яшайишдин месэләр гъялунис чара ийизва. Школайриз цийи автобусар, больницаириз «тади күмекдин» машинар, алай аямдин аппаратар маса къачузва.

Дагъустандин медицинадинни социальный экспертизадин бюрооди рехъгайи тахсиркавилерикай ван хъайи гъар сад къарсатмиш жезва. Пулар та-рашдай рекъер агалайдалай къулухъ 6000 "набутдиз" справкар гъакъанвойди малум хъана. Талукъ ксариз 200-500 агъзур манат пулар ришиет гуз, сағы инсанри чииз "набутвал" къачуз-вай къван. Гъа са вахтунда халисан азарлуяр, набутар справкар гун тийиз, инжилик ийизвай. И хиле тахсиркаррин са клеретларадал атанвай. Абурун ви-лик пад къуни Дагъустандин бюджетдин 890 млн манат къенята.

Коррупциядилай гъейри мадни фикир гана кланзавай месэләр авай. Инсанрин бейнида, къанажағда де-гышвал тұна кланзавай. И кар патални гъар са хиле намуслувиелди къва-лахдай дүзгүн пешекарар герек тир. Дагъустанди ахътин касарикай кытвал гыссайди туш, амма гзафбур патарал фенвай. Васильеван командади гъа и кардали эхир эцигүн ва жегъиприз, бажарагълы ксариз чқадал къалахдай мүмкінвал арадал гъун къетлана. Республикада в Россиядин регионрани кар алакъайдай, хъсан дережайриз агақнавай дагъустанвийрихъ къе-къевна ва абуруз республикадиз хтун теклифна.

Бажарагълы жегъилар, абурун ге-лежек фикирдаваз, кадрияр жағырдай конкурсында тешкилна. "Зи Дагъустан" сифте конкурса дүньядин бязи улквейрани кваз 6000 касди иширикнай ва гъар сад вичин алакъунар къалуриз алақынча. И конкурсдиз улкведин Президентдин Администрациядии къаюмвал авуна. Конкурсда 54 касди гъалибвал къазанмишна, абурукай 26-даз жуыреба-жуыре министерство, ведомство, тақъатар къуллугъяр гана. Жегъиль касарикай министрарни, РД-дин Кылил ва Гъукуматдин Администрациядин къуллугъири, ведомство, руко-водителрин заместителарни, муници-палиттерин работникари хъанва. Дугъириданни, жегъиль кадрияр республикадин экономика вилик тухудай хъсан тақъат я. Абуру чин къалахда алай аямдин технологияр ишлемишава.

Инал Владимир Путин, РД-дин Кылил Владимир Васильев къабулайла, лагъай гафар риқилен хквездә:

"Квез чизвайвал, ихтилат Дагъустандикай кватайла, чна гъамиша ам санлай улкведин лап важибу регионрин жергеда авайди фикирда къазава. Дагъустан лап гүрчег республика я, адан гүзелвал неинки төбиятдихъ галас, сифтени-сифте ана яшамиш жезвай инсанрихъ галас алакъалу я. Ана хейлин крат къилиз ақъудава, са къадар крат хъсанвилихъ дегиши жезва. Амма, гъайиф хыи, гъялна къанамай месэлайрин сан лап екеди я".

Гъахъ я, гъялна къанамай месэлә-яр гзаф ама. Вири крат рөгъятдизни къи-ле физвач. Владимир Васильев къеве гъятзавай макъамарни аба, амма ада дурумлувиледи виликди камар къа-чузва, республикадин ахъалийрин яшайиш хъсанди, гъар са хурь авадан-луди авун патал чиновникарни, къай-даяр хъудай органин векиларни, муниципалитетарни, руководстводиз цийиз желбнавай касарни ва вири ахъалийрин намуслувиелди, гъакъисагъ-виелди къвалах авунал желбазава.

Жемият

Рекъемрин телевиденидал элячына

14-октябрьдиз "Россия - зи тарих" тарихдин паркунин майдандал рекъемрин телевиденидал элячынин шадвилин мярекат къиле фена. Идан гъакъиндай "Дагъустан" ГТРК-ди хабар гана. Мярекатда Дагъустандин вице-премьер Владимир Лемешкоди, РФ-дин Минкомсвяздин департаментдин директори заместитель Олег Кузнецова, РД-дин Кылил ва Гъукуматдин Администрациядин информационный политикадин рекъяй управленидин начальник Зубайру Зубайруева, РД-дин информатизациядин алакъадин ва массовый коммуникацийдин министр Сергей Снегирева, Дагъустанда авай РТРС-дин директор Гъажи-мурад Саидова ва "Дагъустан" ГТРК-дин директор Луиза Алихановади иширикна.

Мярекатдин иширикчияр "Хабарар-Дагъустан" программадиз эфирдай эхиримжи сеферда аналогдин къайдада килигна. Ахпа Владимир Лемешкоди инженерриз аналогдин къайдадин тадаракар худунин бүйрүгү тана. Идалай гүльгүнин цавуз лишанлу "А" ылар къиенвай шарар ахъайна.

Чи республикади къайдада мад къад регион элячына. Гъа и чавуз күргүне жуыредин 400-далай виниз передатчикар худна. Гъа ик, Россиядин Федерация тамамвиледи рекъемрин телевиденидал элячына. Улквени дүньяда лап чөхиди тир рекъемрин сеть кардик кутунва.

Алимди субутзава

Нариман Къарибов

Малум тирвал, къадим Дербентдин яшар 2000 йис яни, таҳъайтла 5000 йис яни- и месэла гъеле ачухдиз ама. И барадай и мукъвара тівар-ван авай археолог, тарихдин илимприн доктор Александр Кудрявцеванни шегъердин кыл Хизри Абакарована арада итижлу сүгъбет къиле фена. Алимди вичихъ Дербентдин тарих 5000 йис тирвилин гъакъиндай гъульжетиз тежедай делилар авайди малумарна.

Къейдна къанда хъи, Александр Кудрявцева Дербентдин тарих чириз саки 25 йис я. Адан рөгъбервилек кваз къадим шегъердин мулкара археологиядин гзаф къадар эгъульнунар, ахтармишунар къиле тухвана. Нетижада фикир желбай, тарих патал еке къиметтувал авай гзаф шейзирни жағбанва. Абуру арада Дербентдин 5000 йис тирди субутзава артефактдин (искусственный къайдадин) дишегъилин хъенчиң (керамикадин) фигура (журналистри азас "Дербентдин Мадонна" тівар гана) ава. Жагъай итижлу хейлин маса шейзирни къадим шегъердин гъакъыкъи тарихдин барадай шагъидвалзана.

Гүльгүнин вахтунда Хизри Абакарована бажарагълы алим, халис ватанперес Александр Кудрявцеваз Дербентдин гъакъыкъи тарих чиринин риқи газ маш-гүл хунай сагърай лагъана.

Вацун къер мягъемардайвал

Ахцеғирин хуруын саламатвал таъминардайвал, Самур вацун къер мягъемарунин проект түккүрүн патал Дагъустандин властири 7,3 миллион манат-дилай виниз тақъат чара авуна. Вацуз сел атайлар, Ахцеғы къалер тухунин къурхулувал арадал атай дүшүшүшарни жезва. Идан гъакъиндай ТАСС-ди хабар гузва.

"Саламатвал таъминардайвал, Самур вацун къер мягъемарунин талукъ проектдин документар түккүрүн патал тухудай аукциондин заказчи яз майдандиз РД-дин "Дагъводсервис" ГКУ экъечына. Проект къилиз ақъудун патал серфдай тақъатар республикадин бюджетдай чара ийиди", - къейднава аукциондиз талукъ документар.

И къалахар къилиз ақъудиз къанамайбурун патал арзаяр алатай 13,5 агъзур касарни яшамиш жезва. И хурь вичин минеральныи цин чешмейралди машъур хъанва. 2018-йисан августдиз къати марфар къунин селлер атай чавуз Самур вацун эрчи патан къер тухвана. Нетижада хурь яшайишдин къалер чуклынин ва "Къарақуры-Ахцеғы" газопроводиз хасаратвал хуунин къурхулувал арадал атана.

И къалахар къилиз ақъудиз къанамайбурун патал арзаяр алатай 13,5 агъзур касарни яшамиш жезва. И хурь вичин минеральныи цин чешмейралди машъур хъанва. 2018-йисан августдиз къати марфар къунин селлер атай чавуз Самур вацун эрчи патан къер тухвана. Нетижада хурь яшайишдин къалер чуклынин ва "Къарақуры-Ахцеғы" газопроводиз хасаратвал хуунин къурхулувал арадал атана.

Агъмед МАГЬМУДОВ

1

КҮРАГЬ. Тарихдин жуъреба-жүре вакъиайрин шагыид. Гыч садрани къецепатан душмандин вилик гардан кир тавур макан. Сур девирра и чилерал са шумуд се-ферда чапхунчийрин (хазаррин, монголрин, түркверин, перс-рин...) пъужумрик акатай Гияр твар алай шегъер хъана. Тарихдин чеш-мейрай малум жезвайвал, V асирида, нубатдин гъужумдин нетикада Гияр шегъер чилихъ галаз сад авуна. Адалай кулухъ чан аламу-къай чкадин ва патарив гвай ху-рерай күн хайи агъалийри чи йикъарин Къурагърин хуруну би-неяр кутуна.

Къурагъ райондиз лекъерин макан дуьшушдай луѓузвач. Даѓларин къужахра экъя хъанвай ху-рер гъакъикъатдани лекъерин му-кариз ухшар я, анра уьмуърздавай инсанар лагъайтла, - цавун бушлухар мутъпъгъарзавай азад къуша-риз.

1929-йисан 3-июлдиз ВЦИК-дин Президиумдин къаардадли Къурагъ район арадал гъана. Адалай инихъ 90 йис алатнава. 11-октябрдиз Къурагъ районда и вакъиадихъ галаз алакъалу шадвилил мярека-тар къиле фена.

Югъ алахъай гульпушанди тир. Сувариз талукъ серенжемар Къурагърин хуруръз мукъва шегъ-ре рекъин чапла пата авай спортдин стадиондал тешкилнавай. Ина Къурагъ, Моллакент, Аладаш, Къумух, Къуҷхуър, Къеплир, Кили,

Сятдин 10-даз республикадин жуъреба-жүре пиллерай атанвай багъя мугъманри стадиондин юкъвал тукъуърнавай суварин сэгнен-да чаяр къуна. Абурун арада Да-гъустандин Халкъдин Собранидин, гъкуматдин, министерстворинни ведомстворин, жуъреба-жүре

дин 90 йис тамам хун шад гъала-ра къейдзава. Баркаллу ва девлет-лу тарих авай и маканди Даѓла-рин улькведиз цулдради къеъзъал рухвяяри рушар гана. Абурун арада жуъреба-жүре рекъера чехи агалкунар къазанмишнавай али-мар, духтуар, инженерар, карчи-яр, хуруун майшатдин пешека-пар ва масабур ава. Советрин Со-юздин Игитар Эсед Салигъовни Араз Алиев, Россиядин Федерациядин Игит Зейнудин Батманов не-инки са Къурагъ райондин, гъакл-вири республикадин дамах я...

Абурун къеъзъалвилерилай чеш-не къачуна, алкъалтзавай несилдин векилрени чин алакъунар къалур-зава, хайи райондин твар машъу-руник чин пай кутава.

За квезд райондин 90 йис тамам хун рикъин сидкъид мубаракза-ва. Къуй күн къалера берекат, гъурмет, шадвилер хурай..., - лагъана Замир Азизова.

Къурагъвийриз Даѓъустандин Кыил Владимир Васильеван патай сувар РД-дин Хатасузылин совет-дин секретардин сад лагъай заме-ститель Сефербек Гъамидова теб-рикна. Ада районди экономикадинни яшайишдин, медениятдинни спортил рекъерай къазанмишнавай агалкунар къейдна, Къурагъ райондай ақытнавай машъур кса-рин тварар рикъел хана.

мубаракна. Вичин раҳунар ада райондин 90 йис тамам хуниз баҳш-навай "Лекъерин макан" шиирдалди ақылтларна.

90 йис хъанва къе хайи райондин, Заз къеб хъайи, заз уьткемевал гайи ватандин.

Къилел даим разъ хурай ви, лекъерин макан, Даѓъ хурай ви агалкунар, дердерин лукъман.

Ви сур тарих чехи ирс я агакънавай чал, Ви рухвайрин везифа я хуын ви хайи чал.

Дагъвияр я къурагъвияр гвай намус, эдеб, Зат михъ яз, пакдиз хузвай бубайрин муг-къеб.

Чи дидеяр багъя я чал къегъалар хайи, Ватан патал чанар гайи архаяр хвейи.

Берекатар артух хурай ви мублагъ чилел, Гъар са хуъре къурле хурай дидедин метлел.

Хайи Къурагъ, бубайрин язъ, за гузва ваз къин, Зун хва жеда твар хуьдай ви баркаллу чилин.

Къурагъвийриз юбилей Махач-къала шегъердин депутатрин соб-ранидин депутат Хиби Алиевани тебрикна.

Гульгулайл мугъманар гъар са хурун майдандал фена, милли хуэрекрин дад акуна, выставкайрихъ галаз таниш хъана, агъалийрихъ галаз рахана.

Юбилейдиз талукъарнавай мярекатдин сергъятра авас 11-октябрдиз Къурагъ районда "Къурагъ даѓларин авазар" лишандик кваз милли манидин республикадин дережадин фестиваль кылле фена. Гъар йисуз тешкилзавай и мярекатди Даѓъустандин медени-ятдин уьмуърда къетлен чка къун-ва. Фестивалди гъар йисуз чипхъ алакъунар авай мани-даарар винел акъудзава, гъевес-карзиз вилиди фидай мумкинвал гузва.

Алай йисуз фестивалда Кыблепатан Даѓъустандин са жерге районрай (Агъул, Сулейман-Стальский, Мегъарамдухъуръ, Докъузпара, Хив ва мсб.) атанвай цулдради манидарри иштиракна. Лезги ашукури чуңгуърдихъ галаз лагъай манири мярекат генани гур-лу авуна.

Фестивалда тафаватлу хъайи иштиракчияр РД-дин культурадин министерстводин дипломиз лайиху хъана.

Шикилар -
Бакир АГЬМАДОВАНБУР.

Гелхен, Шимихуър, Хпукъ ва маса хуъерин майданар ачухнавай. Гъар са майдандал жуъреба-жүре хуърекар алай суфрайри, ху-рерин тарихдиз, лезги халкъдин медениятдин талукъ выставкайри мугъманрин фикир чипел желбаз-тай. Гъар са патахъай зурнэ-дал-дадмин ванер къевзтай.

районрин администрацийрин, илим-динни жемиятдин векилар авай.

Мярекат, сифте гаф рахуналди, Къурагъ райондин кыил Замир Ази-зова ачухна:

- Играми къурагъвияр, мугъманар, суварин иштиракчияр! Къе чи райондин уьмуърда лишанлу вакъия къиле физва: Къурагъ район-

1 ▶

Дагъустандин халкъдин артистка **Роза Максумова** ва хейлин масабур авай. Тарихдин паркунин драматдик фойеда лезгийрин милли адетриз талукъ ивирап эцигнавай, "Зи дев-

Вири дуњьядин лезгийри хайи чалал диктант кхъена Чала халкъ агуձава

халкъдин арада хайи чал, меденият машгъурун, лезги чалал кхъинин рекъяй савадлувал хжакун, жемиятдин ва СМИ-рин фикир хайи чалан месэлайрап желбун тир.

Вирибуруз сувар тебрикуналди, Махачкъалада кыле фейи мярекат "Лезги газет-

ти, 1880-йисуз чин чехи бубаяр Турукъидиз куҷ хайи ксанри авай. Шад жедай карам я хы, икъван члавалди маса улькведа аваз, абуру лезги чал хвенва. Хайи чал хүн патал чна вири жүрредин крат кылиз акъудун лазим я. Ихитин мярекатар чна мукъва-

- Чна чи къунши районривайни и сувариз фикир гун тарабазва.

Дагъларин улькведин меркезда кыле фейи мярекат республикадин, федеральный телеканалрайни къалурна. Диктант кыле фейидалай куулух иштиракчийри драмат-

Москвада

Санкт-Петербургда

лет я лезги чал" лишандик кваз "Лезги газетдин", ктабринн журналтин кылдин выставкари тешкилнавай, милли тұунар, ширилухар ва маса няметар алай суфраярни ачуҳнавай. Көтөн, гегенш мярекатдал лезги манийрин ван хүн патал Бут-Кәзмайрилай ашуқ **АЙДУН** қавалприн дестени галаз атанвай.

Лезгийрин умъурда тарихда гъатдай вакъиадиз элкъвең көтөн мярекатдин тешкилүүлини комитетдик республикадин "Лезги газет", мергъяматлувили "Леки" фонд, ФЛНКА, Сулейман-Стальский райондин администра-

дин" кылин редактор **Мегъамед ИБРАГЫМОВА** ачухна, ада мярекатдин кылин тешкилатчырикай, диктантдин макъсадрикайни ихтилатна.

- Салам алайкум, гъурметлу ватанэгълияр! Къенин сувар чи халкъ патал, чал патал лап важиблуди, герекди я, - лагъана М.Ибрағымова. - Чи улькведин са шумуд шеъверда, къецепатан ульквейрани яшамиш жезвай лезгийри къе хайи чалал диктант кхъинин майданар тешкилнава. Гележегда чна и мярекат мадни гурлудакас, гегеншдакас кыле тухуда.

мукъвал тухвайтла, нетижаярни хъсанбур жеда. Къедай ийисуз, мадни гзаф ксан желбуналди, гегеншдиз тухдайвал я.

Гүгъультай ракай филологиядин илимприн доктор Файда Гъаниевади лезги чалан суварихъ чал хүнин карда еке метлеб авайди къейдна.

- Чал халкъдин кылин алат, ярж я, чун гъадалди тафаватту я. Дуњьяды гъар ийисуз къве чал квахъзва. Шеъвера, хүрера анжаж жуван чалал рахун лазим я. Гъар са халкъдин эвелни-эвел жуван чалал рикл хъа-

дин фойеда къульеринни манийрин халисан дем къурмишна. Гүгъультай вирибуру тележурналист Гулера Камиловади "Шарвилли" эпосдин суварикай түккүрнавай фильмдин презентацияда иштиракна.

- Вини дережада аваз кыле фейи къенин серенжемди халкъдин руьх хажна, - лагъана Саймат Юзбековади. - Маса чалала хызы, чи чалан месэлээр тимил авач. Хейлин ийсар идалай виллик, рагметлу профессор Р.Гъайдаров кыле аваз, чна хайи чала-рин гъакъиндай закон къабулуунин месэлэ

Сулейман-Стальский районда

Ярославлда

ция, Бакуда авай "Самур" медениятдин макан ва газет, "Дербент" РИА, Ярославлда авай лезгийрин милли медениятдин автономия, Махачкъала ва Дербент шеъверра авай МЛНКА-яр, "Дербент" фонд, Кыбепатан Дагъустандин жөвилрин Союз ва масабур квай.

Къетлендаказ къейдна кланда хы, лезги чалал тегеншдаказ диктант кыле тухунин теклиф сифте гайди мергъяматлувили "Леки" фондунин крат идара ийизвай директор Фарман Шайдабегов я.

Вири дуњьядин лезгийрин умуми диктантдиз талукъ мярекатдин кылин макъсад

Ада диктантдин шартарикини, кхъей къвалихар анжаж пешекарри ахтармишдайдакайни, нетижаяр къунин къайдайрикайни ихтилатна. Гүгъультай РД-дин милли сиясатдин ва динрин кратин рекъяй министр **Энрик МУСЛИМОВАЗ** гафганы.

- Гъурметлу лезгияр! Квез вирибуруз къенин вакъыя мубаракрай! - лагъана ада. - Лезги чал чир хүн, ам хүн чи буржи я. Хайи чал чин тийдай инсандин тарихи чир же-дак. Мукъвара и залда чна чи жегиль ватандашрихъ галаз форум кыле тухвана, абурун арада Сулейман-Стальский райондай

на кланда. Чун лезгияр яз амукун патал, гъурметлубур, лезги чалал рахух! - лагъана Ф.Гъаниевади.

Махачкъалада диктант шеъвердин 11-нумрадин гимназиядин муаллим Индира Камаловади къелна.

Районда кыле фейи диктантда иштиракдай куулух Сулейман-Стальский райондин кыл Нариман Абдулмуталибов Махачкъаладизин атана.

- Чи районда райсобранидин депутаттин къарадалди 10-октябрь лезги чалан юз яз тайинарнава, - лагъана Н.Абдулмуталибова.

къарагъарнай. Урус чалай чи чалас атанвай гафарин эхирар кхъинин месэлани веревирднай... Четин месэлайрикай сад ам я хы, алай вахтунда гзаф лезгияр гъатта хуърорани урус чалал рахазва... Къе умуми диктантдилай куулух кыле фейи "Шарвилли" фильмдин презентацияни тарифлуди хъана.

Къейдна кланда хы, Сулейман-Стальский районда 3 ағъзурдалайни гзаф ксанри диктант кхъена.

- Чи виллик хейлин месэлээр ақъвазнава, амма виридалайни чехи ва важиблу месэла хайи чал чирун ва хүн я, - лагъана жемият-

Дербентда

Мегъарамдуруйн районда

Сургутда

Азербайджанда

Түркияда

Украинада

Белоруссияда

дин деятель **Имам ЯРАЛИЕВА** Къасумхурел диктант хъейдалай къулухъ. - Лезги чал Дагъустан Республикадин гъукуматдин чал я. Ам агъзур йисара ата-бубайри чин велед-рал агақъарна. Чи Ѹар садан везифани хайи чал гележегдин не силрап агақъарун я. Халъдин арада авсиятдин къилин алтадиз элкъуна тавартла, а чалахъ гележег жедач. Чал кважуни арадал хиз тежедай мединиятдин багъа ивирап терг хъунин магърумвилерални гъида.

Рахунрилай къулухъ И.Яралиева Седакъет Керимовадин "Чун лекъер я!" шишир хуралий къелна.

Шеърра, района, хуэрера диктант теш-килунин ва къиле тухунин края зегъмет чуугр ватанпересрин тварар къун тавуна жедач. Махачъкалада "Лезги газетдин" къилин редактор **Мегъамед ИБРАГИМОВА**, МЛНКА-дин рэгъбер **Пакизат РАГИМХАНОВАДИ**, тележурналист ва режиссер Гулера **КАМИ-**

ЛОВАДИ, "Леки" фондунин векил **Фарман ШАЙДАБЕГОВА**, "Дербент" РИА-дин къилин редактордин заместитель **Амил САРКАРОВА** ва масабуру къетен зегъмет чуугуна. Дербентда ЛНКА-дин рэгъбер **Низами ФЕТУЛЛАЕВА**, Сулейман-Стальский района образованнин управленидин методист **Назират АЗИМОВАДИ**, Каспийска Къилепатан Даъутандын Жегылприн союздин векипри, Москвада ФЛНКА-дин векил **Гъульсен ШАГЪПАЗОВА** ва са жерге масабуру, Ярославлда ЯРЛНКА-дин рэгъбер **Васиф ГЪАСАНОВА**, композитор **Адалат КЪУРУШВИДИ** ва масабуру, Санкт-Петербургда журналист **Низамидин КЪАИНБЕГОВА**, муаллим Гъузеля **ГЪАСАНОВАДИ**, Астраханда муаллим Раида **САИДОВАДИ**, Бакуда шаир Седакъет **КЕРИМОВАДИ**, Къилашаир Вакъиф Гъажиагъаева, Сургутда Николай **САИДОВАНИ** Жалалдин **АБДУРАЗАКЬОВА**, Татарстанда Юрмет НАГЬИЕВА, Белоруссияда **Физлидин БАТМАНОВА** ва масабуру диктант къиле тухунин жигъетдай чин хивез жавабдарвал къачуна.

Гъар са шеъерда, хуере къилдин майдан-рал къиле фейи диктантра депутатри, район-рин къилери, жемиятдин деятели, муаллим-ри, дуктуури, мектеба къелзаяв аяри, жер-гедин агаълири - вирибуру иштиракна.

Түркиядын Бурса ва Балыкесир шеъер-ра авай чи ватанэгълийриз 10-октябрьдин нян-рихъ, Интернетдикай менфят къачуна, "ахъа трансляциядин" къайдада программист Эм-ран Гъульсейнован къумекъалди "Лезги газетдин" къилин редактор Мегъамед Ибрагимо-ва диктантдин текст къелна.

Къайдна къланда хъи, диктантдин нетижак-яр, кхъебурун тварар къалур тавуна, "Лезги газетдин", ФЛНКА-дин ва Бакуда акъатзаяв "Самур" газетдин сайтра раиҷда. Гъар са иштиракидиз, диктант къайе майдан ва вичин хуси нумра жағъурна, нетижадин къиметдиз килигдай мумкинвал жеда.

- Хайи чал неинки рафтавилерин таъ-ат, гъак бубадин къвалин руғъ, гъар са халъ-дин яржин я. Дидед чалан къайтударвал гъар са касди авуна къланда. Ам чи къилин везифа я. Къе райондин вири хуэрера диктант къизива, - къайдна диктант къиле фейи вахтунда Мегъамедхурун райондин къил **Фарид АГЪМЕДОВА**.

"Самур" газетдин къилин редактор Седакъет Керимовади къайд авурав, газетдин редакциядин коллективди Бакуда къиле тух-тай лезги чалал диктант къинин мярекат чалан халис мелез элкъвена.

- И мелез 60-далай гзаф инсанар атанвай. Им зурба, руғъ кутадай мярекат тир. Баркалла квезд, чаҳъ галаз санал диктант къайе чи ватанэгълияр! - лагъана ада.

Малум хайивал, гележегда лезгийрин умуми диктантдин та-лукъ къилдин сайт арадал гъидай фикирин ава. И мярекат, къвердавай гегъеншаруналди, гъар йисуз къиле тухудай фикир ава. Эхирдай заз келчийрин фикирдиз аллим Гъажи ГАШАРОВАН келимаяр гъиз къланза: "Ватан, дидед чал гъисаба ава чир касдиз анжак манкъурт лугъуз жеда". Ихътин-бур тахъурай чи арада. Чал мида-им я - халкъни мидаим я. Халъки чал хъуда, чала - халкъни.

Шикилар -
Бакир АГЪМАДОВАНБУР.

Белижда

Ришветбазриз - лянет!

Абдулафис ИСМАИЛОВ

(Эвэл 37-38, 41-нумраира)

Шеъердин эцигунардай управлениди, агаълийриз яшайишидин къвалер, школаляр эцигунин кар явшарна, шеъердин ва районприн реъбервал гудай къуллугъ-рал алайбуруз государстводин такъат-рихъ хуси чехи дачаяр эцигзавай. Недай-хъвадай шайэрин ва къезл про-мышленностдин карханайри чехи къуллугъчияр чи гъазурзавай продукция-далди пулсуз таъминарзавай. Гъар су-вариз, хайи ийкъар табрикуниз карханай-рин, алишверишдин базайрин, майишатдин реъберри "тъакимриз" премияр, ба-гъа савкъатар гун адедиз элкъурнавай, абури реъкъяр акъуддай маса лайих-суз крат ийизвай. И "адет" улкведа акъ-ван геъенш хъанвай хъи, партиядин ЦК-дин Политбюороди ихътин савкъатар, премияр гун ва къачун къадагъа ийиз-вай маҳсус къарап къабулнай. Документ-тда къейнвай хъи, майишатдин реъ-бервал гудайбурувай къабулзавай савкъатар ришвает я. Абури партийный ва советрин къуллугъчияр аслувилек кутазва, ибурулайн мад критика ийз, гъа-латтар къалуриз, истемишиз, жавабдар-виллиз чуугазал алаакъ хъийидач.

Эхирки квэлди күтъягъ хъанай "Ле-нинградское дело" ва "Скорпионар" опе-рация? Яргъалди къиле фейи суд-дуван-

коррупция, дугъриданни, чууру хъач хъиз я: нақвадик дувулдин са хирхам кумукъайтани, ам мад эхъчеңдя.

Лугъун гекр я: Хрушеван реформай-ри улкве виликди финиз къумекна. Вучиз лагъайтла, вилик финин мягъкем бине гъазур тир. Амма адад реформаяр күтъягъ тежедайбур хъанай. Абури къиле тухуз-вайбүрни Хрушев Украинаидин компартия-дин реъбертирла, адад гъилик къвалахай ва гила, меркездиз ялна, чехи къуллугъ-рал эцигнавай "вафалу ярар-дустар, чир-хирар", асул гъисабдай украинвияр тир. Чебни - хуси къуйлайвилер, жуван хийир государстводин итихирлай вилик эциг-завайбур. Кириленко, Подгорный, Кири-ченко, Брежнев ва гзаф масабур. Хрушев партийный ва советрин къуллугъ-чийриз артуханвилер ва къезилвилер гун арадал хъана. Вири улкведа "приписка-яр", яни гъасил тавунвай продукция гъа-силна лугъузай гъахъ-гъисабар геъенш хъана. "Припискайралди" тукъуэрзавай "агалкъунрай" къуллугъдин реъкъяр виниз хажазавайди, орденар, тъатта Социали-змдин Зегъметдин Игит лагъай твар гуз-вайди халкъдиз сир яз амачир. Гъелбет-да, ибури ришветар, хала-хатуровал, мукъ-ва-къилвал авачиз жезвай крат тушир.

Гъа са вахтунда хуерьерин агаълийри-вай чин хусисиятда мал-къара хузы жез-мачир. Коррупцияди къиль хаж хъувуна. 1961-йисалай башламишна, государство-дин ва обществодин девлетар тарашу-

Девлетлу хъун шартI туш, рикI михъи жен

далди. Таращияр гульледиз акъудунин (1947-йисуз къуватдай вегъе) жаза мад кардик кухтуналди. Таксиркаар гзаф йисара дустагъунин жазайралди. Виликан са жерге "гъакимар" гульледиз акъ-удунди, абурун жергеда аваз Сталина гъакъикъатдани ихтибар ийиз хъай ЦК-дин виликан секретарь Алексей Кузнец-цовни. 15 кас реъбервал гузай чехи къуллугъчияр партиядай акъудна, 300 кас, гъа жергедай яз прокуратурадин, суддин, милициядин къуллугъчияр дуст-тагъда ацуқъарна. Милициядин, прокуратурадин жергяяр ва маса къуллугъар геъеншдиз михъи авуна. Ибури коррупциядих галаз къевелай женг чуугазвай йисар тир. Садазни инсафзавачир.

Дяведилай гульбъунин йисара гъур, шекер, чехирар, парчайр къит тир ва и шейэр государстводин планрин сер-гъятра аваз гъахълудаказ регионриз пайзавай вахтунда "Росглавхлеб", "Главвино" ва маса ведомствойрин къилье авайбуру, карханайрин директоррихъ галаз гаф-чал садна, цүнд миллионралди халкъдиз пулар тарашна. Са йисни зуралай абури къуна. Таксиркаарин вири эменини государстводиз вахчуна, баш-чайриз 25 йисан крат атлаа.

Ришветчи чиновник къурла, адад са тахсирни квачир мукъва-къилиярни жа-залашишвай. Вирида кичлезвай. Кор-рупцияни амукунач.

Сталин кечимиш хъайила, тахтунизд атай Н.С. Хрушев "культ личности", "репрессия" дүзздал акъудиз, "гъахъ-суз ацуқъарнавайбүр" азадиз эгечина. Гъахъ я, курайдахъ галаз цидини куда пугъудайвал, са тахсирни квачир ацу-къарайбүрни хъай. Вахтар гъахътбин-бур тир. Гъалибивиледи күтъягъ хъай диявди гъакълани зайифарнавай Совет-рин улкве коррупциядини чунынхун-ри, сифте нубатда гъукум гъиле авай-бурун нефсини, гелкъуын авачир сал-бустан чуру хъчари бегъерсуз ийидай хъиз, еке хаталувилик кутунвай. Чуру хъач тегрдай гербицидар гекр атана. Амма дарманар түйт ва къадардилай гзаф хъуниди майвайризни тайин тир зарар ганай.

РИКЕЛ ХХИН, дяведилай гульбъунин йисара, халкъдин майишат гульгъуна хтурла, шейирин кыметар агузариз, ма-жикар хажазавай. Гила лагъайтла, продук-трин кыметар вири улкведа 25-30 про-центдин багъа авунвай. Гъа са вахтунда Новочеркассдин тепловозар акъуддай карханадин фляйерин мажибарни 30 проц-центдин тимиларнай. Фляйерин талабун сад тир: "Мажибик хъайтани хъуль-мир. Чавай хизанар хъуз жезмач".

(КъатI ама)

Рамазан Велибеков - 80 юис

Тарихчи - писатель - ватанперес

Ш.ШИХМУРАДОВ

ЦНАЛВИ ВЕЛИБЕГОВ Рамазан заз сифте чи газетдиз акъатзаяв адан жуъреба-жувре манау, чеп фикир желбайдай маъкалайралди чир хъана. Эхъ, ада чи редакциядихъ галаз алакъа хуз газаф йисар я. Ахпа зи гъиле адан 2009-йисуз ООО "Мавел" типографияда акъатай "Аламатдин къванер" ктаб гъятнан. Ахъя-заява за ам са-са чар. Сифте ширини "Къванер" я.

...Къванер вири шагыидар я инсанрин, Сурар къилихъ виш йисара амукудай. Тъварни, карни тарих чепл къхъена, Несиприз чи ери-бине къалурдай.

Дагълара, дереира ва масанра чазни гъэр жувре къванер газаф акъазва. Амма чна абуруз фикир гузвач, кваз къазвач - къванер я ман... Амма Рамазан муаллим ақл туш. Адаз чизва хъи, къванер, абуруз кай хажнавай къвалер, къелеяр, къакъан минарая асиррин шагыидар я, абурук тарихрин, инсанрин яшайишидин сирер ква. Тарихчи, писатель, муаллим яз, а сирер чириз алакъанава - ада къванер рахурза-ва. Касдиз дунъяда авай къванер "багъа мержанриз элкъвена", инсанрилай азият - зиллет, "гъэм-хажалат алатна" клан-зава. Тъвар къунвай ктабда гъятнавай газаф шайэр гъя и кардин шагыидар я: "Аламатдин къванер", "Къванцин гелер", "Вилин къван", "Къанлу цар", "Къванери лугъуз-ва", "Мискиндин къван" ва икъл мад. Авторди къеднавайвал, къванерикай риваятар, делилар, абураз алай къхъина ада, ДГУ-дин тарихдин факультетда келдайла, 1967-йисан гатуз машгъур арабист Гъалиб Садыкъидихъ галаз санал ахтарми-шунардай экспедицияда авай вахтунда къватна.

РАМАЗАН Велибековаз неинки къванерин, гъял педагогикадин, тарихдин, майшат вилик тухунин, эдебиятдин, журналистикидин сирерин хъсан-диз чида. Дяведин йисарин аял яз, адаз азиятарни, гъахъсувилерни, маса тату-гайвилерни тимил акунач. Ятлан касди къил агузнатч, дурум гана, зегъметди ам лигимарна.

1939-йисан 20-октябрьдиз Хив райондин Цналрин хувре дидедиз хъайи гада-ди акуль балугъ авунихъ, газаф терефрин дерин чирвилер къачунихъ ялна. Икъл, Хива-да юкъан школа-интернатда келна. 1964-йисуз Хасавюртдин педучилище, 1971-йисуз Даггосуниверситетдин тарихдин факультет, 1981-йисуз лагъйтла, Москва-да колхозар, совхозар патал рөгъбервал гудай кадрияр гъазурдай высший школани ақалтъарна. Газаф чир хъайила, инсан къуватлу жеда, гъавайда лагъанвач.

Дагъви гададин рикъл, гъеле мектебда келзамаз, тарих чирнунал хъун душуш-дин кар тушири. Ада аннамишнавай хъи, тарих течир инсан мичи чкада гъилер экъ-уэрзайвада ухшар я; жуван хизандин, тухумдин, хурурън, райондин, улькведин, санлай халкъдин тарих течиз, халис ватанпересар яз тербияламишиз жедач; эсил авачир инсанни рекъида, тарих ава-чир - халкъни. И рекъя сифте тъверекатар, чалишмишвилерни ада гъеле гъя йисарилай башламишна. Вузда келзавай йисара-ла-лагъйтла, Кыблепатан Дагъустандин шегъерра, хуруръа, мискинра, сурара къекъвез, тарихдинин археологиядин метлеб авай са къдар күргъне шайэр жа-гъур хъувуна, Даггосуниверситетдин ва республикадин край чирдай музейриз вах-

кан. Са жерге хуърерикай тарихдин де-лилар къватна. Эхъ, илимдин къиль акуль я, акульдин къиль - зегъмет, дурумлу зегъ-мет.

Р.Велибеков жуъреба-жувре терефрин чирвилер, бажаргъ, алакъунар авай кас-тирида ада авунвай къван къвалархи, къул-лугъри ачуходиз къалурзава: Цналрин юкъ-ван школадин муаллим, завуч, директор, и хурурън советдин председатель, "Са-фаралиевский" совхоздин парткомдин секретарь, директор, Махачкъалада Даг-концерндин вице-президент ва икъл мад. Элдиз жув гекр хъун - им еке баҳт тушни бес!

ЯРАТМИШУНАРДАЙ къвалахдал Рамазан 60 лагъай йисарилай инихъ машгъул жезва: шириар, гъикаяр къхъизва, чинин ва къунши хуърерин тарих ахтармишава. Ада жезвай крарикай, вакъ-иайрикай вичин дневнико къхъинар ийиз хъана, и къвалах ада гилани давамарза-ва. 1956-йисалай инихъ газетрин, журнали-рин редакцийрихъ галаз сих алакъаяр хуъзва. Икъл, жуъреба-жувре изданийра хуърерин тарихдикай маъкалайр, риваятар, аламатдин къванерикай мифар, цналви Къурбалидикай къисаяр чап ийиз хъана. Нетижада ихътин ктабарни арадал атана: "Цналрин ва Цлахърин тарих" (2008-йис), "Аламатдин къванер" (2009-йис).

Къетлендиз къеднада къланда хъи, 2015-йисуз Рамазан Шагъпазови чан гъиликай "Гъалибилин паркуна" тъвар алай ви-жевай ктаб хкатна. Ам Чехи Гъалибилин 70 йисас ва Хив райондин 80 йисас бахшнава. И ктабдин 8-чинна авторди къхъизва:

"Вахтар физва. Авахъзавай вац! хъиз ийигин я... Райцентр шеъзердиз элкъвэзв-ва. Анин юкъевал 1941-1945-йисара дяве-да халкъ, Ватан патал чанар гайи вири районэгълийриз Гъалибилин парк ачу-хун, абуруз ана еке, гуърчег памятник эцигун ва анал ишитрин тъварар къи-зилверекъдин гъарфаралди къхъин абуру, ххана, хайи Ватанда фаракъатна ла-гъай чал я... Зун абурув вирида рагана. Абурун арада 1941-1943-йисара душ-мандин хура дазъ хъана ақъязай, 23 йисса аваз Чехи Ватан СССР патал чан гайи зи буба Шагъпазов Велибекни авай. Зи рикъл вири даревилер, четинвилер хтана... Чандиз зуз акъатна. Ахлани зун авағъна, за гъалибилин ачух, михъ не-фес къачуна, патав гвай скамейкадал ацуқъна, мукъвал жезвай чехи сувариз бахшнавай поэма къхъин давамарна".

КТАБРИЛАЙ гъейри чи дуст Рама-зан гъиликай илимдинни педагогикадин, жемиятдинни сиясадин, ах-лақъдинни марифатдин, чирвилеринни тербиядин ва важиблу маса темайрай вишталайни газаф маъкалайр хкатнава. Гзафбур райондин, республикадин газет-ра, журналра, гъар жувре маса, гъакъни центральный изданийра чапнава.

РФ-дин умуми образованидин гъуър-метлу работник тир ам райондин, республикадин ва гъакъни центральный комсомол-дин, партийный, советрин органин патай са жерге тъуърметдин грамотайриз лайих-лу хъана. Абурун къулухъ, гъельбетда, Р.Велибеков яргъал йисарин намуслу зегъ-мет гала. Яшар хунал дамахмир, жува авур къени краарл дамах ая, яшар-йисар гъисабмир, авур къени краар гъисаба лугъу-да. Рамазан муаллимдивайнави авунвай къван краарл, агалкъунар аваз тамамар-навай къуллугърал, камаллу яратмишун-рал дамах ийиз жеда. Яшамишрай вич!

Гъуърметлу Рамазан муаллимди га-зетрихъ, журналрихъ галаз датлана сих алакъа хуъзва. "Лезги газетдин" даях, дуст тир ада гъар йисуз ам хъынин вичин пай кутазва, газаф лезгийри къхъин, къелун патал датлана къвалах тухузва.

ЧИДУСТ, газетдин вафалу амадаг, Къланажагълу муаллим - тарихчи, мухбир, шаир, писатель Рамазан Шагъ-пазови чи йикъара вичин 80 йисан юби-лей къеднава: Цналвияр, гъял Хив рай-ондин вири агъалияр патал им важиблу вакъни я. Гъял хъи, ада вири умъур, ба-жарагъ хайи хуър, район вири рекъерай виликиди финиз бахшна. Милли газетдиз-ни вафалудаказ къуллугъна, и кар гилани давамарзава.

Ингъе касдиз хуърънви, зегъметдин ветеран **Абдулашим РАМАЗАНОВА** бар-каллу, юбилей гъхътин царапалди муба-ракзаватла:

Рамазан даҳдин къвале къе
Гурлу межлис ава еке.
Ширин шуърбет къуна гъиле,
Лугъузва вирида са сияй:
Хайи югъ ваз мубаракрай!

Алимдин ваз ава къильи,
Вуна къхъена Цналрин тарих.
"Аламатдин къванерин" циргъ,
"Гъалибилин паркни" вилик.

Къудкъад йисар хъана яшар,
Са къад мад хъхъурай йисар.
Рикъел алаз къени краар,
Ваз хайи югъ мубаракрай!

"Лезги газетдин" редакциядин коллек-тивдини Рамазан муаллимдиз юбилей, агакънавай дережаяр рикъин сидкъидай муба-ракзава, Мердалидин мецелай ихътин царапни бахшзава:

Машгъур я чаз къегъалрин хуър
Цналар -
Некъединни, виртлединни къаналар!
Къакъанелихъ ериш чуғваз гъамиша,
Фуни къафун булдаказ я - дадмиша!

Ричал цин къил, Ярар дагъдин ценер я,
Бязибуруз ақл я ибур къванер я.
Амма руъгъдай устадвилин къашар я,
Шалбуз дагъдиз, Шагъ дагъдиз чеб
къаншар я.

Кутаз жедач члик ерли синихар,
Чи хизини ганеа гъя и къилихар!
Яшамиш хъуль, майданар гуз
илгъамдиз,
Тарихдин тарс чир жедалди тамамдиз...

Рамазан ВЕЛИБЕГОВ

Девирдин лишанар

Аламатар (къуд царапалди)

* * *
Дишигълидикай пайдах хъанва девирдин,
Гъар сана ава абурун чагай субретар.
Фялерикий лукъар хъанва эмирдин,
Гару тухвай къазанмишай девелетар.

* * *
Яшар хъана, юкъ какур яз къекъвеза,
Акъул къери, рикъел лугъур гаф алач.
Вич жавабдар къуллугъдаплаз датлана,
Идарадиз физ-хвездай рехъ чизмәч.

* * *
Цеъзре, фена, хгадарна парудлай,
Баъздиз гъахъна, аладарда къелемар.
Жаванрини, къуллугъ къацур халудвай,
Идарайра ийизва чун веремар.

* * *
Меденият квахъна михъиз, ар амач,
Хуъре-къеале гъич ийидай кар амач.
Пищ дуъздаллас къекъвездайдал куҷчайра
Аладардай насыгъатдин къл амач.

* * *
Виликдай вич атесист яз хъайиди,
Сирх яна, фекъи лугъуз, къекъвеза,
Халкъ тарашина, дустагъда чан кайда,
Карчи хъана, мад чи халкъар къечезва.

* * *
Накъ фейиди къе диплом газа хквеза,
Клелай чка, я кеспидин тъвар чизвач.
Къам яцу яз, фурсуниеди къекъвеза,
Вичин патав алимарни саймишдач.

* * *
Гзафбуру, пул гуз, тъварар къацузва,
Намусни кваз гузва чин базарра.
Арифдарар миятмел хъана амукудъа
Гъахъсуз края газа акур вахтара.

* * *
Чуынъхазава пабни аял, итимар,
Маса гузва жаван, гуърчег шак рушар.
Югъ-къандавай артух жезва етимар,
Цидни къурууд сад хъиз кузва девирда.

* * *
Душманрикай дусттар хъанва лап чехи,
Адалатсуз края жезвалап векъи.
Фикирдай къеан, чларар хъанва зи рехи,
Намерд ксар узданхъанва девирда.

2000-й. Махачкъала

Мискиндал къин къуна

Алатай вахтара гамишрал гъуър тавур цналви бажагъат ама. Юкъуз абуру, гамишар акурла, катиз, ийифизни абурун геле жедай.

Ихътин са шумуд гъуър цналви Къурбалидикай авуна. Хуъръвай яргъа яшамиш жезвай са агъвалилла касдиз мал-къара, гамишар газаф алав. Абурун арада пуд йисаз ақъатнавай, члар акуйдай чкадай члем ақъат-завай са зурба күк гамиш алав.

Къурбалидин темяя адал фадлай фен-вай. Ам ада, Чагъралайни Чулав са мичи ий-ифиз гъана, тукъуна, са туплунин яцувал авай ли, къел, руъхъ яна, чилин къвале руҳунин кла-никай экъяна, якни са хөлвөт чкада көвирна.

Гамишдин иеси суракъда хъана. Къурбалидап шак фена ва гъя вахтарин къануналралди ада, ирид кас шагъидарни алац, мискиндин цлал гъил эцигна, "И мискин заз къалум хъуй, стха, заз ви гамиш-дикай хабар аватла", - лагъана, къин къуна.

Гамишдин иеси, "Астафируллугъ, аста-фируллугъ, ваз гила ам тұртқаны гъалал-дикай хабар аватла", - лагъана, къин къуна.

Гъя икъл цналви Къурбалиди мухцел къин къуна, гамишдин як гъалалвиледи тұнай, лидикайни шаламар цванай...

Инсанар гъамиша чан алаz амукъун мумкин кар туши, нин тIвар рикIел аlamukънатIа, гъа кас баhtлуди я.

Алишер НАВОИ

Адан тIвар - рикIера

ЧИ МУХБИР

“Эгер чна инсанриз виридалайни гзаф дүхтүр мукъва я луѓузватла, Чиллин сирериз виридалайни гзаф геолог мукъва я. “РФ-дин лайхлу геолог” тIвар къязанмишай республикадин тек са алым, илим патал чан эцигай кас **Димир Абдулаевич МИРЗОЕВА** РАН-дин ДНЦ-дин геологиядин Институтдиз 17-йисалай артух дэвирда рељбервалнай. Республика геологиядин жигъетдай ада фикир тагай месэла жагъурун, заз чиз, четин я”. Ихтиин келимайрилай башламиш жезва и мукъвара чапдиз акътнавай, алымдин умумурдин рекъикай къиенвай “Рульдин геология” ктаб. Адан авторри - РАН-дин ДНЦ-дин геологиядин Институтдин директор, геолого-минералогический илимрин доктор В.И.Черкашина ва РД-дин культурадин лайхлупу работник, политикадин илимрин кандидат, РФ-дин СЖ-дин член Э.Д.Эмирова гызыбазавайвал, ктаб Дагъустандин геология къвачел акълтунин муракаб кардин бине кутур касдикай - геологиядин рекъяй алым Димир Мирзоевакай, адан умумурдин ва илимдин рекъяй ярат-

мишунрин вири терефрикай къиенва. Алатнавай вахт аннамишуни, гысабзана абуру, чаз алай вахт дуъз къабуллиз күмекда.

Са затини ада виликамаз тестикьардачир, нетижаяр къаз тади къачудачир. Гъамиша шаклувалдай, бязи вахтара вичи вич инкардай, гъа жагъуриз алахъдай. Адан рикле гъамиша ахтармишунардайдан гъевес авай. Къалахдиз талукъ месэлайрив ам гъамиша къевелай эгечдай: “Жуван буржи тамамара, нетижайрап мукъяят хъуъх, са гафунанди - гъерьеката!”. Гъилем къур кар ада гъамиша къилиз акъуддай, къастунал къевивалдай. Гъар йикъан къалахар - гъвчилибурни, чехибурни - гъгуънлай вири сад жедай ва Димир Абдулаевич патал умумурдин метлебдиз элкъведай, къиенва ктабда.

Юлдашри рикле хизбайвал, Институтдин директор яз, Димир Мирзоев дердиникай хабар къан тийир рељимсуз администратордиз элкъвенач, ада вичин къулгүчийрин вилик акъвазнавай чентин месэлэяр риклийв къабулдай. Адан умумурда гъам илимдихъ галаз алакъалу ва гъамини инсандин умумурдиз талукъ агалкунарни, гъам рикле хайи вахтарни хъайиди я.

Аламатдин кар ам я хъи, адан рикле стүн пехилвал, заланвал авачир. Вичин амадагрин агалкунарл - тежрибайрин, экспедицийрин нетижайрап, диссертацияр хунал - риклийн сидкъидай шадвалдай. Эхиримжи йисара ам залан азарди гъелекзайвай, амма адан чинал гъамиша мили хъвер жедай.

И ктаб архивдин материал ва геологиядай учебник хъиз ваъ, илимдиз къулгүч авур касдин умумурдикай юлдашрин рикле хунар авай чан алай дневник хъиз түккүрнава, хъизва авторри. “Къуй ам къелекзайвай гъар са касди аламатдин инсан - зурба алым Димир Абдулаевич Мирзоеван умумурдин ва яратмишунрин рекъикай вичиз хъсан нетижаяр хкудун патал менфят къачурай”, - къейднава авторри эхирдай.

Халкъдин къуллугъда

Вадим ЖАМАЛДИНОВ

И йикъара Мегъарамдхурун райондин Советский хуърьуз са дерди аваз фейи заz “Ростов-Баку” шегъре рекъин къве патани эцигнавай гъар жуъредин алвердин туккенвирз фидай мумкинвал хъана. Сад-садалай артухдиз аквадайвал, гуъргеч кхъинарни алаz, туккүрнавай са шумуд туккенвирз фидайлай къулху зи вил къве мөртебадин дарматда акуна. Анал, яргъайни кваз аквадайвал, “Эконом” къиенва.

Зун 1-мертебадиз гъахьна. Ина михъи ва экъу тир. Вири шейэр дезгейрал гъасята виле аквадайвал эцигнавай. Са жегъиль итимди туккендин иеси вич я лагъана.

ГЪАБИБОВ Фарғад Гъабибуллаевич 1970-йисуз Мегъарамдхурун райондин Советский хуъре дидедиз хъана. 10-класс кутягъана, Саратовда хуърун майишатдин институтдик экечина. Са йисуз къелайдалай къулху ам Советрин Армиядин жергейриз тухвана. Буржи тамамарна хтай 1992-йисуз жеъильди институт агалкунралди кутягъана, зегъметдин рехъ инженер-мелиораторвиле къалахунилай башламишна.

Фаръядан гафарай малум хайивал, алвердин къалахадан рикле гъельчи члаварилай авай. Къурулушар, гъуматдин къайдаир дегиз хъайла, къалахамни алвердин гзафбур хъиз, амни алвердин

эгечина. Сифте кулыу къалахар авуна, гъгуънлай вичин хусуси харжидалди халкъдин къуллугъда акъвазнавай чехи туккенвирз эцигна, кардик кутуна.

“Эконом” туккен Советский хуърун къекъуналдай алай чехибурукай сад я. Ина, 1-мертебада, къилин чка недай-хъвадай шейэри къазва. Вахт алатнавай продуктар дезгейрал тазвач. 2-мертебада - экъу запра - жегъиприз меҳъерадайла ва къвализ герек вири шейэр ава. Маса гузтай шейэр, вири документар галаз, тъархуредин фирмайрай хизва. Муштериярни ава. Туккенда 20-далай виниз жуъреба-жуъре къуллугъчирин къалахазава, абуруху герек чирвилерни ава. Ана Гъабибова Заремади ва Байрамова Рафидади тафаватлувиледи зегъмет чуѓвазва. Абурун ва амай къуллугъчирин къалахдилайни муштерияр рази я.

Алишер НАВОИ

Агалкунарни ава, бязи татугайвилерни

Нариман КЪАРИБОВ

Б.Акперован гъакъисагъ зегъметдин лайиху пай ква.

Дербентдин электросетар чи республикадин энергетикадин хиле лап фадлай авай карханайрикай сад я. Вич тешкилайдалай иних алатнавай 60 йисалай газаф дэвирда и кархана гөгөншаруник, вилик тухуник кар алакъдай бажарагълу пешекарар, тешкилатчияр яз хъайи Борис Кусса, Буйрут Бейбутова, Юнус Балабегова лайиху пай кутуна.

Алай вахтунда колективдиз вичи са шумуд йисуз Къизлярда авай Теречный электросетрин директорвиле къалахар тежрибалу пешекар Иса Рагимова регъбервал гузва. Адан ва карханадин къилин инженер, Дагъустандин энергетикадин хилен ветеранрикай сад тир Алик Халидович Агъаханован алакъунарни себбэ яз, карханадин коллективдиди шегъер датлан на электроэнергиядадли таъминарзана.

Къейдна къанда хъи, къенкъивечи карханада гъамиша хъиз, зулун ва 2019-2020-йисарин хъуътъун варцара агъалияр ва тешкилтар электроэнергиядадли атунар авачиз таъминарн патал вири гъазурвилер акунва. Алатай йисан хъуътъуз арадал атай бязи татугай (коллективдилай аслу тушиз) дуышушшарни фикирда къуна, гъазурнавай маҳсус пландал асаслу яз, карханадин балансдал алай саки 370 километрдин мензилда электрикдин линияр (ЛЭП), 240 трансформатордин тадаракар ва подстанцияр гатфарин ва гатун вахтунда ахтармишнава, 20 километрдин мензилда ЛЭП-ар капитальнидаказ ремонтнава, герек чайра симер дегишарнава, гар акъатдай вахтара шегъердин къучейрин къерхра авай электрикдин симерихъ галуздай тарарин хилер атланва.

Кархана алукъзайвай хъуътъуз гъазурвилер тежрибалу энергетикар тир распредсетрин начальник, “Дагэнергодин” лап хъсан мастер лягъай тIварцIиз лайхлу хъанвай Ж.Мирзemetован, кабельный линийрин мастер Н.Гъасанован, электромонтерар тир А.Абдурагъманован, Б.Салманован, А.Исаеван,

КЪЕЙД ИИИН: бязи татугайвилерни авачиз туш. Инъе и барадай карханадин распредсетрин начальник Жамирзе Мирзemetовава вуч лугъувватла:

- Дербент шегъердин мулкунал чи карханадин балансдал алачир газаф къадар электрикдин линияр, 200-дав агакъна трансформаторин тадаракар ала. Абурух шегъердин иесисузбур лугъувза. Дуъз лагъайтла, абурух иесисир ава - агъалияр чеб. Гыкъи хъи, хусуси къалер авай микрорайона, шегъердин виликан гъакъимрин къайгъусувал себбэ яз, цийиз арадал атанвай яшайишдин къалерин къучейра авай электрикдин шалманар, трансформаторар, симер, агъалийри чин пулуних къачунвайбур я. Чеб ишлемишдай вахт къутъягъ хъана, чилевай лайтланвай кла-расдин даяхар бязи къучейра патахъ хъанва ва абурух электрикдин барадай хаталувални арадал гъизва. Икъялани, - давамарзава ада, - чна гъа линияр ва трансформаторарни чи гуъчишилик кутунва, къуллугъзава, агъалияр эквер авачиз туниз рехъ гузувач.

Электросетрин вилик-къилик квайбурун ихтилатрай малум хъайивал, винидих къалурнавай тIал алай месэла тъялун, татугайвал арадай акъудун патал Дербент шегъердин администрацияди иесисуз линияр, трансформаторар, лазим тир къайдадиз гъана, электросетрин ихтиярдиз вахкудай шартар яратмашна къланзава. Аквар гъаларай, чи республика электриклимишнунин, яни и барадай вири тадаракар дегишарнава, цийи хъувунин федеральный программадал вил алаz акъвазнавай хътиндя я. Яраб, лугъуда за, а программа къадим Дербентдин мус агақъадатла?

Мумкинвилер чехибур я

Экология - чун элкъуърна къунвай тIебиат михъи хъун, яшайишдин амукъяя, зирзибил тIимиларун неинкин шегъерва, гыакъи хуърерани важиблу, гъелегит тамамвиледи гъял тавуна амай месэла я. Хъсанвилхъ дегишвилир тунин, михъвилер хунын барадай эхиримжи вахтара Дербент шегъердин хейлин се-ренжемар къабулнава ва и кар давамарзава.

Шегъердин вири къучейра, газаф мөртебайрин къалерин пяятра, агъалийрин истемишнан, меслятар фикирда къуналди, зирзибил къватIдай маҳсус чаяр тадаракламишнава, контейнерралди таъминарнава. Яшайишдин амукъяя яргъалди аламукъуниз рехъ гузувач.

Алай йисуз къадим шегъердин ачин мулкар михъидаказ хунын карда мад са важиблу цийивал арадал атанва - агъалийри фадлай

гъузлемишавай зирзибилар, яшайишдин амукъяя гъядай маҳсус “APB - пласт” завод эцигна, кардик кутунва.

Карханадин генеральный директор Вадим Герееван гафаралди, цийи заводи шегъердин агъалийривай б жуъредин пластмасдин в полиэтилендин амукъяя къабулзава. Абурухай чкадал зирзибилар къватIдай пакетар гъазурзава. Продукциядин са пай - гранулар - пластицдин турбаяр акуддай карханайризни рехъ тавзава.

- Чи заводдилай вири 350 тонн пластицдин ва полиэтилендин амукъяя гъялииз алакъзава. Гыакъи тирвиял чун Дагъустандин маса шегъеррай ва районрайни винидих къалурнавай жуърейрин амукъяяр къабулуниз гъазур я. Амукъайрихъ тайин гъакъини гузувач.

Зулун няметар

Райсудин НАБИЕВ

Зул тIебиатдин гъузел вахт я. Йисан къиял-къилиз инсанри, пелекай гъекъ кважыз, багълара, салара, узъумлухра чуугур зегъметрин нетижайрикай зулу хабар гузва - емишарни майвайяр къватIзва эхир. Веддрояр, ящикирин хараяр тухузвайбур акурла, риклик шадвал акатзава, гъатта жувазни абуруху газаф физ клан жезва. Ципицлар къватIна акъалтларнаватлани, “молдова” сортунинг балай чаяр гъеле азама. Усадьбайра, аренаддин бязи участокра чулав кулар булвиледи къурс хъанвай чардахар акурла, риклиз шад жезва. Ичерин 3 сорт, шир алай чуъхверарни къватIнава. Алкъвадрин, Сийидрин хуърера

бязи усадьбайра Курхуърелай тир Сийидлагъян, Баламирзедин, Мирзегъасанан ва масабурун участокрани хъсан бегъерар ава. Им, са шакни алазиз, абурух чин багъларихъ иесисивиледи гелкъуънин, гъавурда аваз анра вахтунда агротехникадин серенжемар къабулунин, мал-къарадикайнин хуънин нетижяя. Багъ-бустан авай гъар са кас и тегъерда эгечиз хъайитла, шакалач, емишар бул жеда.

Дагъустандин халкъдин артист Ибрамхалил Рамазанов - 75 йис

лин сад лагъай заместитель Лацис Оружев, "Лезги газетдин" редакциян литературадин отделдин редактор, шаир ва публицист Мердали Жалилов, юбилярдин хайди тир Курхуърй атанвай еке десте мугъманар (хуруън кыл, муаллимар ва аялар), Азербайжандин государстводин театрдин художественный руководитель, лезги манидин сеслу билбиль хайя Дурия Рагимовадин руш Эльза Рагимова, Лезги театрдин саки вири артистар, Дербент шеъдердин культурадин идрайрин векилар, юбилярдин ярардустар рахана.

Виридалайни кыилин кар ам хъана хыи, юбилярди, сегънеда вич къугъвай тамашайрай чукар, вичин алас ролар мад сеферда тикрар хъувуналди, тамашачияр шадарна.

Устад тебрикна!

Эминат ЗАГЫРБЕГОВА

11-октябрьдиз Дербент шеъдерда, Лезгийрин госмуздрамтеатрдин залда, Дагъустандин халкъдин артист, сегънедин зурба устад, вич фадлай неинки лезгийриз, гъакл маса халкъарин тамашачийизни айгъамринни хъуруънрин къват хъиз машгүр хъянвай Ибрамхалил Рамазанович РАМАЗАНОВАН 75, сегънеда къугъваз 55 йис тамам хуунуз бахшавай турлу мярекат кылил фена. Зал сиве-сивди сегънедин искуствоодал ашукубуру ва юбилярдиз рикливай гъурметзавайбуру ацурнавай.

РИКЕЛ ХИН: Ибрамхалил Рамазановича вичин актервиллин рехъ 1967-йисуз Сулейман-Стальский райондин автоклубда къуллугъччилекилей таттунна. Анай Лезгийрин милли театрдин атана ва вичин бажараг, алакунар, рульдин мумкинвилер сегънедин искуство вирилек тухунуз бахшна. И рекье ам аквадай хътин аршаривни агақына: адаз 1990-йисуз "Дагъустандин лайхху артист" лагъай (Бурдугудин роль тамамаруна), 1995-йисуз Дагъустандин Госпремия ("Шарвилли" эпосдин кыилин ийтдин роль тамамаруна), 2000-йисуз "Дагъустандин халкъдин артист" лагъай ("Гажи Давуд" драмада император I Петрдин роль тамамаруна) гъурметдин тъвар, маса шабагъар гана. Сегънедин "Гъамбал" чи рульдин "Пачагъидз" элкъвена!

И кар мярекатда иштиракай ва тебрикдин гафар газз разах саки вирибуру къейдна. Юбиляр тебрикиз сегънедал театрдин директор Динара Эминова ва кыилин режис-

сер Мирзебег Мирзебегов, РД-дин культурадин министрдин заместили Мурад Гъажиев, зурба меценат, общественный деятель, "Дагюстор" ОАО-дин генеральный директор Гажи Ражабович Жабраилов, Сулейман-Стальский райондин кыи-

налди, театрдин артистри санал "Шарвилидин гимн" тамамарна. Залди, къвачел акъвазна, капар яна...

Концертдин программа театрдин актриса Назира Агъасиевади устадвилелди кылил тухвана.

Тамашачийрин рикл алай артист

Хазран КЬАСУМОВ

Адакай раҳадайла, Артист гаф чехи гъарфунилай къиниз лайхху я. Ам сегънедал атун бес я, инсанрин гъульлар ачу, шад жеда, залда гурлу капарин ван гъатда. Ихтилат Лезгийрин Стап Сулейманан тъварунихъ галай музыкадинни драмадин театрдин артист **Ибрамхалил РАМАЗАНОВАКИЙ я.**

Са тимил вахт инлай вилик заз И. Рамазановахъ галаз ихтилатар ийидай мумкинвал хъана. Пуд юбилей санал къейдзава халкъдин рикл алай артистди: дидедиз хъайдалай инихъ - 75, искуствоодин рекье зерьмет чулагаз - 55 ва лезги театрдин сегънеда аваз - 50 йис.

Тебнатди къетлен бажарагъ ганвай Ибрамхалил гъеле школада къелзаявай ийисара анин художественный самодеятельностдин активный иштиракчи тир. 1944-йисан 10-июндиз Курхуърел харат устлар Рамазанан хизанды дидедиз хъай ада хуруън юкъван школа акъалтларна, 1964-1967-йисара Германияда Со-ветрин Армиядин жергейра къуллугъна.

Шириар къелунин, манияр лугъунин, гъвечи сегънеда эцигунин, ролра къугъунин рекъерай бажарагъ, ачу сес авай Ибрамхалил Рамазанов 1967-йисуз Къасумхуърел автоклубдин заведующийвиле къвалахал эцигна. Са ийсалай адакай культурадин къвалин директор хъана.

1969-йисан майдин варз. Къасумхуърел XX асиридин Гомер Стап Сулейманан 100 йисан юбилей къейдзавай. И. Рамазанов къиле аваз райондин культурадин къвалин гъевескарри "Къасумхуруъ гузел багълара межлис" литературадин композиция гъазурнавай. Ам Ибрамхалипа еке устадвилелди ва вини дере-жада аваз тухвана. Стап Сулейманан юбилейдин мярекатдиз тамашиз газаф инсанар атанвай. Абурун арада шириар, писателар, драматургар, артистар, гъабурун жергедай яз РСФСР-дин лайхху артист, лезгийрин театрдин бажарагълу режиссер Багъиш Айдаевин авай. Адаз жегыл гададин алакунар, къелай шириар, ада вич сегънеда - халкъдин вилик тухузвай тегъер беген-меш хъана.

- Чын литературадин композиция къалурна күтъягъ хъайила, зи патав Багъиш Айдаев атана ва ада заа театрдин къвалахал атун теклифна, - субъетзвава Ибрамхалил Рамазанова. - Театрдин артист хъун зи риклеш школада къелзаявай ийисарилай авай мурад тир. Гъавиляй, тимил кичи квайтлани, за разивал ганай.

1969-йисан майдиз И. Рамазанов Лезги театрдин артистилие къвабулна.

Сифтеъян роль Ибрамхалил Рамазановичан риклелай алат-завач. Багъиш Айдаева жегыл артистдал "Стап Сулейман" тамашада Сердеран роль ихтибарней. Ам тамамарай тегъер театрдин къилин режиссердиз газаф бегенмиш хъана.

- Сердеран роль тамамарайла, зи патав чехи устад, режиссер Багъиш Айдаев атана, сад лагъай роль мубарака ва "бар-калла, вакай халис артист жеда" лагъанай. - И гафари зак лувар кутунай, - риклеш хизиза Ибрамхалил Рамазанова.

Ингэе 50 йис я И. Рамазанова Лезгийрин муздрамтеатрда бегъерлувилелди къвалахиз, тамашачийиз шадвал багъишиз. И ийисара ада сегънеда жуъреба-жуъре къаматар яратмишна, чебни устаддаказ. И кар себеп яз Ибрамхалил Рамазановичал ададигитрин тъварарни акъалтна: Сад лагъай Петр, Бурдугу, Дарданел, Гъамбал, Ухливан...

И. Рамазанова театрдин сегънеда яратмишнавай Гъамбалдин ("Мешеди Ибад" тамашада), Ардаунан ("Хъувчукъ гъульягъ квайди"), Къалиянлидин ("Тъвар - зиди, кар - види"), Ухливанан ("Сарбике"), Диндар Пашадин та Таптугъан ("Периханум"), Харубеган ("Харубег ва Царубег"), Джон Смитан ("Ялавлу риклөр"), Сильвестран ("Скалепан къуъръкар"), Конкарёван ("Урурсатдин цуък"), Гъажи Мурсалан ("Америкави Гъажи Мурсал"), Дарданелан ("Бабуца-Тапуца"), Мевланан ("Ашукъ Сайд") ва маса ролар тамашачийри хушвилелди къабулна. Абуру чи гъиссерал чан гъизва, сегънеда кылил физвай гъерекатриз чун уымурда жезвай гъакъыкъатдин вакъиайриз хъиз килигизава.

- Артистылии пеше регъятди яни, четинди? - суал гана за жуван рикл алай артистдиз.

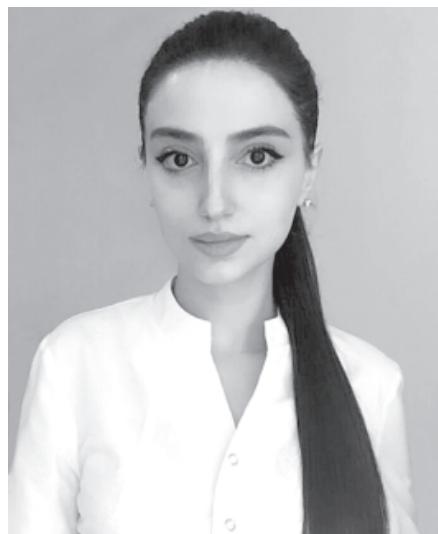
- Зи фикирдалди, гъар са пешедихъ вичиз хас регъятвилини ава, четинвилерни, - лугъузва И. Рамазанова. - Артистылии гъакъл я. Къилихралди жуваз тешпигъ тушир инсандин - ийтдин хамуна гъахъун, ам хъиз раҳун, къекъуна ва жувахъ тамашачиарни инанишишарун регъят кар яни мегер? Ваъ, тъелбетда, - жаваб гана ада.

Яргъал ийисарин дурумлу зерьметдай И. Р. Рамазанов газаф къадар грамотаярни дипломар, 1990-йисан 23-апрелдиз Дагъустандин лайхху артист лагъай тъвар, 1995-йисан 19-июндиз РД-дин Гъукуматдин премия, 2000-йисан 24-июндиз Шарвилидин суварин диплом ва пулдин премия, гъя ийисан 19-июндиз "Дагъустан Республикаидин халкъдин артист" лагъай тъвар гана.

75 йисан юбилей мубарак авуналди, рикл алай артист Ибрамхалил Рамазановахъ искуствоодин рекье мадни еке агалкъунар хъана къланзава чаз.

Хазран КЬАСУМОВ

Чин пешедиз вафалу, гъакысагъ зеъметдалди халкъдин патай гъурмет къазанишнавай духтурап чи хувера тимилавач. Муквара "Лезги газетдин" редакциядиз Кураръ райондин Клирийрин хуяръ атай са чарче гъа ихътин пешекаррий тир Сулейман-Стальский райондин центральный больница (ЦРБ-да) аялар хадай отделенидин духтур **Манфиза Бабаевна ДАДАШЕВА-ДИКАЙ** ва квачел залан дишегълийрихъ гелкъvezvay отделенидин акушерка **Эльвира Далгатовна Гъабибулаева-ДИКАЙ** разивилин гафар хъенвай ва газетда абурукай макъала чап авун тлалбнавай.

Манфиза Дадашева

далай къулухъ ам 2008-йисуз Дагъустандин госмедиуниверситетдин педиатриядин факультетдик эчечна.

- За духтурвиллин пеше хягъун душушдин кар туш, - лугъузва Манфиза Дадашевади. - Сад лагъайди, тъеле мектебда келздавай иисарилай зи рикл и пешедал алай. Къвед лагъайди, зи диде Закерьяева Серафима Селимовнади больницаца хирургиядин отделенида медсестра яз квалахиз 30 йисалай виниз я. Рикл алай пешедин иеси хънал ва дидедин кар давамарунал за шадвалзава.

2014-йисуз медиуниверситет ва 2017-йисуз акушер-гинекологилин пешедай ординатура акъалтларай М.Дадашевади 2017-йисалай иихъ Сулейман-Стальский ЦРБ-

Эльвира Гъабибулаева

Лацу халат леке алачиз хульзвайбур

"Йифен вахт тир. Садлагъана квачел залан зи рушан руфуна тлал гъатна. Ам авай гъал фикирда къуна, чна, энгел тавуна, руш Сулейман-Стальский райондин больницацадиз агақъарна. Адаз килигайдалай къулухъ Манфиза духтурди рушаз чкадал күмекдай мумкинвал аваҷирдакай ва тади гъалда Дербентдин больницацадиз агақъарна кланзавайдакай лагъана. Илегъзеда гъар са декъинъя багъа тир. Чахъ галаз Дербентдиз, күсни инжилу таҳъана, Манфиза Бабаевна ва акушерка Эльвира Далгатовна ни рекье гъатна. Ина чун ажуғъ, къал кваз къабулна, "азарлуди күнне иниз вучиз гъанвайди я?" лугъуз, Манфиза Бабаевнадиз чин наразивилер къалурна. Амма зи рушан гъалдикай хъсандин хабар авай квайгъудар духтурди наразивилин рахунриз яб ганач. Ам гъар садае сабурлувиленди рахана ва азарлудаз, ам гъинай, ни гъанвайди ятла фикир тагана, медицинадин сифте күмек гун гъар са азарханадин, гъар са духтурдин везифа тирди абурун рикл хана. Эхирни Манфиза Бабаевнадин ва Эльвира Далгатовнадин күмекдади зи руш хирургиядин отделенидиз агақъарна. Адаз тади гъалда операция авуна. Шукур Аллагъадиз, вири саламатдиз алатна. Эгер чун и пешекар духтуррал асалтначиртла, низ чидай къисмет гъихътиндигъ жедайтла...", - къейднава чарче адан авторди.

Гъелбетда, халкъдин арада ихътин гъурмет авай инсанрикай къхин журналистдизни хуш жедай кар я. Чун райондин больницацадиз рекье гъатна, аин къилин духтур Максим Ханбаевахъ галаз гуруьшиш хъана.

- Гъакыкъатдани, Манфиза Бабаевна ва Эльвира Далгатовна чин пешедал рикл алай, хивевай везифайрив намуслудаказ, жавабдарвиледи эгечизавай духтурап я, - лагъана ада. Чин пешедиз ва Гиппократан къинез вафалувал къалурзавай абуруул чун гзаф рази я.

Гъа икъл, чун М.Дадашевадиҳъ ва Э.Гъабибулаевадиҳъ галаз мукъувай таниш хъана.

Манфиза Бабаевнадин ери-бине Вини Стандилай я. Юкъван мектеб акъалтларай-

да чна винидихъ къейд авурвал, аялархадай отделенида, гъа са вахтунда хизан арадал гъунин (планирования семьи) кабинетда квалахазава. И куьрь девирда ада вич хъсан чирвилер авай, пешедал рикл алай духтур, масадан дердирикай хабар къадай, ширин мез авай инсан яз къалурна. Манфиза Бабаевнади дидейринни бицекрингъ къайгъиндай къайгъударвал ийизва. Аялар тежевай инсанар сагъар хъувун, абуруз лазим тир дарманар авун патал вичин вири къуватар желбазава. Зегъметди вичин нетижани гузва. Икъл, М.Дадашевади чаз лагъайвал, эхиримжи вахтара района хазвай аялрин къадар хейлин артух хъана. Аялар тежевай 15 кас алай ийисуз ЭКО авун патал рекье тұна, абурукай 5 касдиз аяларни хъана.

Къейд ийин хъи, М.Дадашевадин багъийриин арада медицинадин хиле квалахазавайбур мадни ава. Икъл, стха Аслана Краснодарда - хирург, адан умъурдин юлдаш Фаидади акушер-гинеколог яз квалахазава.

Райондин больницацадин квачел залан дишегълийрихъ гелкъведай отделенидин акушерка Эльвира Далгатовнадиҳъ галаз хъайи сүльбетдай малум хъайивал. Ада 1994-йисуз Дербентдин медучилищдин "акушерское дело" отделение акъалтларна. Гъанлай иихъ ам агаълийрин сагъламвилини къарувалда ақвазнава.

Квачел залан дишегълийрихъ гелкъүн, абурун, гъакыни бицекрингъ къайгъударвал авун реյтъяр кар туш. Пешедал рикл хъуни ва 25 йисалай тежрибади Э.Гъабибулаевадиз вири хиве авай жавабдадар квалахъ узягъдаказ къиле тухудай мумкинвал гузва.

- Диде хъун, бицекдиз умъур гун - ибур шадвал кутадай крар я, - лугъузва Эльвира Гъабибулаевади. - Жувавай и кардик пай кутаз хънал зани шадвалзава...

Э.Далгатовнадин хва Ағъадулагъани медицинадин хел хъянова ам сарарин духтур я.

Чаз якъин хайивал, Манфиза Дадашевадиз ва Эльвира Гъабибулаевадиз чин пешедин духтурдин квалахади шадвал, руғъудин таъминвал гузва. Абуруул гъахъудаказ лацу халат леке алачиз хульзвайбур лугъуз жеда.

Баркаллу 85 йис

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

И иикъара Республикадин клинический (центральный) больницацадин (РКБ) 85 йис тамам хъана. Юбилейдиз талукъарна, "Республикадин клинический больница: виликдай ва гила" илимдин тежрибадин конференция къиле фена. Ам тешкилайбур Дагъустан Республикадин здравоохраненидин министерство, "Республикадин клинический больница" ГБУ ва Дагъустандин госмедиуниверситеттири.

Махачъалада, Къумукъирин театрда, конференция ачухуниз талукъарнавай пажона РД-дин Гъукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Анатолий Къарибова, Дагъустандин Халкъдин Собранидин Председателдин заместитель Елена Ельниковади, здравоохраненидин рекъяр комитетдин председатель Висампаши Ханалиева, РД-дин здравоохраненидин министр Жамалудин Гъажибирагъимова, Республикадин здравоохраненидин къуллугъчийрин профсоюздин председатель Зумруд Бучаевади, региондин са жерге ведомстворин къилери, медицинадин хилен машгъур алимри ва гзаф къадар духтурри иштиракна...

Юбилей төбик авун патал Дагъларин улквездиз Россиядин медицинадин машгъур центррайр багъа мугъманарни атанвай. Абурун арада авай: РАН-дин академик, Н.Н.Бурденкодин твэрнүхъ галай факультетский клиникадин директор Александр Черноусов, Н.И.Пирогован твэрнүхъ галай РНИМУ-дин аялрин яшарин хирургиядин университетский клиникадин директор Владимир Розинов, Сеченован университетдин 2-нумрадин хирургиядин кафедрадин заведующий Татьяна Хоробрых ва масабур.

Анатолий Къарибова Дагъустандин Кыл В.Васильеван твэрнүхъ Россиядин медицинадин къадим идарайрикай сад тир РКБ-дин коллективдиз юбилей төбикна. Им неинки и идарада зегъмет чугвазвай къуллугъчийрин, гъакыни вири регионадин здравоохраненидин хилени лишанлу вакъия тирди лагъана. Больница арадат атунин чешмейрив жемиятдин ва государстводин машгъур деятели - ағъалийрин сагъламвилини къайгъударвал чугун чин риклерин эмир тир ва и кардиз умъур бахшнавай ксар ақвазайди рикл хана. Къенин юкъуз и идарада еке дегишвилер къиле физвайди, РКБ-да сифтегъанбурун жергеда аваз виниз тир технологияр ишлемишуналди, медицинадин ерилу күмек агақъарзайди, идалди ағъалийрий ава жедайтла.

Төбикдин гафар лагъайдалай къулухъ мянрекатдин илимдин пай башламишна. Россиянда аялрин хирургиядин месэләйриз ва гележедин планриз талукъарнавай сад лагъай лекция медицинадин илимдин доктор, профессор Владимир Розинова келна.

Гъуѓуынлай секцийра квалах давамарна.

* * *

Юбилейдин сергъятра аваз здравоохраненидин хиле зегъмет чугвазвай са жерге къуллугъчийриз госнаградаяр вахканна. Дагъустан Республикадин лайиху духтур лагъай твэр гайбурун арада ава: РКБ-дин къилин духтурдин поликлиникадин квалахадин рекъяр заместитель Майсарат Зубайруева, торакалын хирургиядин отделенидин заведующий Ағымед Халилов, акушер-гинеколог Марьям Гъасанова. Дагъустан Республикадин Халкъдин духтур лагъай твэрциз духтур-эндоскопист Башир Исханов лайиху хъана. РД-дин здравоохраненидин лайиху работник лагъай твэр чехи медсестра тир Салимат Ма маевадиз ва Зилфира Ағабалаевадиз, гъакыни медсестра Тамила Велегаевадиз гана. РД-дин Гъукуматдин Гъурметдин грамота къилин духтурдин эпидемиологиядин рекъяр заместитель Написат Исаловадив вахканна. Хурудал апкүрдай РД-дин здравоохраненидин отличник эндиқиз къилин духтурдин заместитель Хайбула Рохеев, духтур-невролог Заира Гъасанова, Перинатальный централын акушер-гинеколог Шагъабудин Исабегов, травматологиядин вири ортопедиядин отделенидин медсестра Патимат Алибекова ва нефрологиядин отделенидин чехи медсестра Фиренгиз Тагырова лайиху хъана. Мубаракай!

Дагъустандин Халкъдин Собранидин Председателдин твэрнүхъ колективдиз твэрнүхъ къилин духтурдин эпидемиологиядин рекъяр заместитель Написат Исаловадив вахканна. Хурудал апкүрдай РД-дин здравоохраненидин отличник эндиқиз къилин духтурдин заместитель Хайбула Рохеев, духтур-невролог Заира Гъасанова, Перинатальный централын акушер-гинеколог Шагъабудин Исабегов, травматологиядин вири ортопедиядин отделенидин медсестра Патимат Алибекова ва нефрологиядин отделенидин чехи медсестра Фиренгиз Тагырова лайиху хъана. Мубаракай!

Къагъриман ИБРАГИМОВ

МУАЛЛИМ! Зи фикирдалди, гъарса аялдин умумърда сифте дидеди, ахпа ада тарс гайи муаллимиди дерин гел тазва. Муаллим аялдин гележегдидин умумърдиз рехъ къалтурзавай ва а рекъиз экв гузай гъедя.

Са шаирди лагъайвал, халис муаллим лекъ я, адад гъилик квай, тарс гузай аяларни - адад лувар. А луварни гужлубур хъун гъам муаллимдин, гъамни аялрин зурба бахт.

Сифте йикъалай башламишна, муаллимиди чирвилер гунилай гъейри, дидеди хъиз, аял писданнын хъсандан гъавурда тазва, умумърдин жуъреба-жуъре темайриз талукъ сүзъбетар къиле тухузва, умумърдин турши рекъерай гъикл экъечидатла, чирзана.

Гъа ихътин муаллимирай сад къадим Дербент шеъгердин 11-нумрадин школада юкъасигаъвилелди зегъмет чугвазтай, чина милайимвилин нур авай, 52 йисуз математикадин тарсар гузай чешнепу муаллим **ИБРАХАМИЛОВА Гульназ Сайдовна** я.

Ери-бине Агъя Сталаудилай тир адад була Омаров Саид Омаровича Докъузпара, ахла Къасумхурун районин прокурор яз, райондин Стала Сулейманов тъвар гайила, исполномин председателвиле ма са жавабдар къуллугуърал, адад диде, ахъчевни Тагъидин руш Омарова Важибата Къасумхурун райондин судъявиле къалахана. Ам ДАССР-дин Верховный суддин коллегиядин член, гъгуънин йисара Къасумхурун школадин директор тир.

Г.Ибрахамилова Докъузпара райондин Усугчай хъуре 1944-йисан 7-октябрьдиз дидедиз хъана. 1962-йисуз Къасумхурун юкъван школа къизилдин медалдади къетъяна, ДГУ-дин математикадин факультетдик экчеңи, ам яру дипломдади 1967 йисуз аялтларна. Къенин йикъалди адад Дербент шеъгердин 11-нумрадин юкъван школада къалахава. Адан зегъметдин книжкада анжак са хъни ава: "Математикадин муаллимиле къабулнава". Иса школада адад къалахиз 52 яс я.

Икъван йисара къалахавай идарада, обществода Гульназ Сайдовнадиз аялрин, муаллимрин, диде-бубайрин, гъакни шеъгерзэглийрин патай зурба тъурмет ава.

Ада вичин рикъин чимивал, чирвилер, ракъини чилиз багъишлавай нураг хъиз, аялриз пайзана. Ам гъарса аялдин хайи веледдин хъиз зечъзана, математикадин сирер ачуухза. Адад вичин тарс гузай гъарса аялдин алакъунар хъсандин чизва. Аялар къелунрал рикъл ала чехи авунни муаллимдин хиве авай вожибу везифа я. Адалай и карни алакъзана. Вичин къалахада адад методикадин жуъреба-жуъре къайдайрикай, ТСО-дин мумкинвилерикай менфят къачузва, аялрин зиъндин къалахиз тазва. Дагъустандин халъкдин шаир рагъметлу Хуърлыг Тагыра лагъайвал, авахна фин тийизвай цикай фад ни къведа.

Аялни булах хъиз я, адад зигъиндив къалахиз тұна къанда. Муаллимдин алакъунар нетижака яз, аялри еке гъевесдивди математикадай

Дерин чирвилер гунин рекъе

Жуузун-качузун авурдалай гульчъун, чун иниз атунин мурадметлеб чир хъайила, ада заа ДГУдин физматематический факультетдик экчеңун теклифна. Гъаки хъунни авуна. Закай вини дережа авай математик хъана.

- Муаллимиилин пешедиз талукъ вуч лугъуз жеда? - хабар къуназа.

- Муаллимиз вичи тарс гайи аялрикай къени, хизандин, жемятдин патай гульчъмет авай, обществодиз хийир гудай баркаллу инсан хъана къанзана. Муаллимиди аялдиз тайин предметдай чирвал, гъа са вахтунда тербиядин тарсни гузва, ам аялдиз чешне жезва. Аялди виччин оюлдашрин арада, чехи-гъвеченца дахъ галаз, обществода гъикл туҳудатла - вири муаллимдивай, миңнатиди хъиз, виччен чугвазва. Гъавиялла халис муаллимиди чи гележедин, ақалтзавай несилдин вилик жавабдарвал гъиссазва, датана вичелни къвалахзана, чирвал хажжава. Эгер гъар са муаллимиздигъар са аялдин рикъл къадай "сирлү күлгөт" жагъайтла, неинки са муаллим, гъакл аялни бахтлу я, адур чин метлебрив агақъда.

И мукъвара къейд авур муаллимрин суварин юкъуз Гульназ Ибрамхалиловадиз неинки аялри, къвалахдин юлдашри, мукъва-къилири, гъакни РД-дин Гъукуматдин Председателдин заместитель, РД-дин образованидин ва илимдин министр У.А. Омаровади Муаллимрин югъни 75 йисан юбилей мубаракна.

Ада вичин тебриқдин чарче икъненба:

"Гульчъметлу Гульназ Сайдовна! Къуне тамамарзай педагогишин къалах, къуне тарс гузай аялриз аялни виниз тир дөрежадин лайихлу тъвараралди къейднава: Къун Россиядинни Дагъустандин лайихлу муаллим я. Амма Къун паталди виридалайни багъа савкъам Къуне тарс гайи аялрин агалкъунар ва Көз абуру ийизай хъсан алхишар я. Къун умумър, гъакъисасъ зегъмет акъалтзавай несилдиз чешне я.

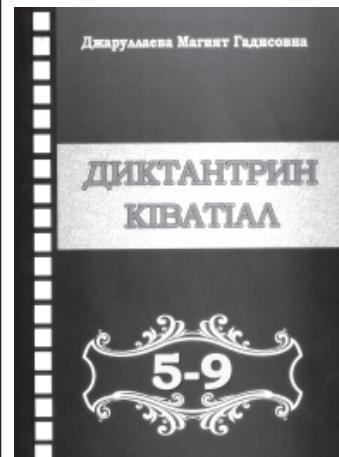
Гульчъметлу Гульназ Сайдовна, Көз чна екез гульчъметзаява ва Къуне чугвазвай четин зегъметдай баркалла лугъузва. Къуй көхъ чандин сағъевал, Дагъустан, Россия мадни вилик финин, агад хъунин рекъе циши агалкъунар хъурай!"

Гульназ Сайдовнадиз баркаллу хизан - 3 велед, 7 хутул ва 2 штул ава. Чехи хва Марата Дербент шеъгердин пенсиядин фондуна начальникдин заместитель яз, рушар Лейлади шеъгердин аялрин "Чубарук" бахчадин заведуючийвиле, Эльмиради Канадада госпиталда невролог яз къалахзана. Къуд хутуди Москвадин тъвар-ван авай вузра (Финансирин университет, Экономикадин высший школа, РАНХиГС, МГУ) къелзана.

Гульназ Сайдовнадиз тарс гузай аялриз ам школадиз атай гъар са декъинчи умумърдин хуш легъзе хъиз къабулзана. Абуруз чин муаллим хайи диде хъиз рикъл чимиша къан я. Идалай еке бахт муаллимдихъ ава.

Чи мурадни играми муаллимдихъ мяъкем сағъламвал, умумърда ва къалахада мадни зурба агалкъунар хъун я.

Диктантирин цийи къватлариз талукъ яз

Гульчъметлу юлдашар! "Лезги газетдин" 2019-йисан 10-октябрьдиз ақаттай 41-нумрада чапнавай Кургулы Ферзалиеван "Диктантирин цийи къватлар" макъаладихъ галаз чун, дикъетдивди келүналди, мукъувай таниш хъана. Гульчъметлу авторди и къватларин хъсан терефрикай луғунилай гъери, адад фикирдалди, ктабрик квай бязи нукъсанарни къейднава ва келзаявайбурун фикир желбдай, гъакни къватларин авториз месляттар къалурдай алажунарни авуна.

Абурукай са бязибуран жуван разивал къалурзаватлани, чехи паонал за гиман гъизва ва дүзгүнвал шаклувилик кутазва. Къилди къачуртла, абурук ағъадихъ къалурнавайбур ақатзана:

1. Макъаладин авторордик диктантирин виликан *къватлар* автороркай када яз А. Ашурбекован *тъварни къунайтла*, хъсан тир лугъузва. Амма чна менфят къачур, 1996-йисуз 3. Биримбекова цийи хъувуна ақъуд хъувур 5-11-класкар патал диктантирин *къватлар* авторорк А. Ашурбекован *тъвар* квачирди К. Ферзалиева фикирдай ақъуднава.

Магъият ЖАРУЛЛАЕВА

Зун рази туш

2. Урус гафар диктантирин текстера ишлемеш таунун теклифзаза, "тахъун хъсан я лагъана", адур ишлемешун макъаладин авторордик инкарзана. Ихътин фикирдалди царапин автор Чаладин чалай аслу тушиз къиле физазай гъерекатриз акси ақъваззавайди ашкара жезва. А урус гафар эдебиятдин эсеррай къачунваз хъуниз килигна, чаз авторин текстерик дегишилдер кутадай ихтияр садани гузевач, ахътин ихтияр садазни ава. Алай дөвирда чун гъатта чи чалаз къадим дөвиррилай атанвай араб, фарс, турк гафарни урус гафарлди эвзузун шағылдар я.

3. Са гаф (комбайн) текстина тикрар хъунни макъаладин авторордигъалатм яз тунвайди яз гъисабзана. Фикирдиз гъанвай текстина и гаф гъа са жуъре във, падежра аваз писатель Г. Къурбана ишлемешнава. Адан чкадал маса гаф ишлемешун, ам дегишиарун дүзэ къеда. Макъаладин авторордик "Чумал тарцин къанык" къыл ганвай текстинин мөтлеб адад *тъварлар* гаплаз къазвач" лугъузва. И нукъсан повестдин автор М. С. Яхъяеваз талукъ я.

4. Бяс, километридин - и гафар **бягъс**, километрдин хъиз түккүрхъувун за разивиледи къабулзана. Меслят къалурнавай 7 гафар дүзгүнвилел ва я гъалатм хъунал за жуван наразивал лезги Чалан къайдайрал амал аеуналди къалурзава, яни инкарзана.

5. Дүз ва кирс речар ишлемешнава, "АЗарлудаз къумек" текстиниз талукъ яз лугъуз къанзана хъи, а текст чна газетдай, гафба-гаф, пунктуациядин лишанрал амал авуна, къачунва.

6. Эгер куруу царапчи (тире - дефис - черточка (урус чал) текстинин мешрэб чурнаватла, авторордик абурун къилдин манайрикай за көелди чурнаватла, ачухнайтла, ажеб жеңдай. А лишанралди текстинин мана дегиши жезевач, иеревал көхъззевач, къуваттувални агъз жезевач.

Къалурнавай гъалатм жавабдарвал издательстводин (корректордин) хиве авайдини автордин фикирдай ақътнавайди хъиз акваза.

Хийирлу, менфятлу, ери хъсанардай месляттар чаз гъамиша герек я.

Редакциядин къейд

Малум жезвайвал, макъалада чикай ихтилат физай гъалатм - мана ачухардай лезги гафар аваз-аваз, урус гафар ишлемешнав, гъа са гаф гъар жуъредин ктабра-гафарганра гъар жуъреда къын, "дефисни" "тире" тафаватлу таунун ва са жерге масабур анжак: и ва я маса ктабда във, лезги Чалалди чапзавай саки вири изданыйра гъалтзавайди инкар ийиз жеседач. И кардин себебни, чи фикирдалди, ам я хъи, алай вахтунда лезги Чалан грамматикадин ва орфографиядин къайдайра тайин ачухвал твадай, сад тир са къайдай къабулдай ва тестикъардай алимдин совет, лезги Чалан вири гафарин манаяр ва къийдай къайдайра таунунай словарар, гъайиф хъи, ава. Авай бягъзурни, бес квадарда таҳъун себеб яз, вири бурув агакъзувач. Гъаниз килигна, гъвечибайтланы, Чехибайтланы - гъалатм са ктабдай масадаз күч жезва, нетижасда гъувъжет алай месэләй арадал къевзва. Чи фикирдалди, дидед Чалалди чапзавай саки вири изданыйра гъалтзавайди инкар ийиз жеседач. И кардин себебни, чи фикирдалди, ам я хъи, алай вахтунда лезги Чалан грамматикадин ва орфографиядин къайдайра тайин ачухвал твадай, сад тир са къайдай къабулдай ва тестикъардай алимдин совет, лезги Чалан вири гафарин манаяр ва къийдай къайдайра таунунай словарар, гъайиф хъи, ава. Авай бягъзурни, бес квадарда таҳъун себеб яз, вири бурув агакъзувач. Гъаниз килигна, гъвечибайтланы, Чехибайтланы - гъалатм са ктабдай масадаз күч жезва, нетижасда гъувъжет алай месэләй арадал къевзва. Чи фикирдалди, дидед Чалалди чапзавай саки вири изданыйра гъалтзавайди инкар ийиз жеседач. И кардин себебни, чи фикирдалди, ам я хъи, алай вахтунда лезги Чалан грамматикадин ва орфографиядин къайдайра тайин ачухвал твадай, сад тир са къайдай къабулдай ва тестикъардай алимдин совет, лезги Чалан вири гафарин манаяр ва къийдай къайдайра таунунай словарар, гъайиф хъи, ава. Авай бягъзурни, бес квадарда таҳъун себеб яз, вири бурув агакъзувач. Гъаниз килигна, гъвечибайтланы, Чехибайтланы - гъалатм са ктабдай масадаз күч жезва, нетижасда гъувъжет алай месэләй арадал къевзва. Чи фикирдалди, дидед Чалалди чапзавай саки вири изданыйра гъалтзавайди инкар ийиз жеседач. И кардин себебни, чи фикирдалди, ам я хъи, алай вахтунда лезги Чалан грамматикадин ва орфографиядин къайдайра тайин ачухвал твадай, сад тир са къайдай къабулдай ва тестикъардай алимдин совет, лезги Чалан вири гафарин манаяр ва къийдай къайдайра таунунай словарар, гъайиф хъи, ава. Авай бягъзурни, бес квадарда таҳъун себеб яз, вири бурув агакъзувач. Гъаниз килигна, гъвечибайтланы, Чехибайтланы - гъалатм са ктабдай масадаз күч жезва, нетижасда гъувъжет алай месэләй арадал къевзва. Чи фикирдалди, дидед Чалалди чапзавай саки вири изданыйра гъалтзавайди инкар ийиз жеседач. И кардин себебни, чи фикирдалди, ам я хъи, алай вахтунда лезги Чалан грамматикадин ва орфографиядин къайдайра тайин ачухвал твадай, сад тир са къайдай къабулдай ва тестикъардай алимдин совет, лезги Чалан вири гафарин манаяр ва къийдай къайдайра таунунай словарар, гъайиф хъи, ава. Авай бягъзурни, бес квадарда таҳъун себеб яз, вири бурув агакъзувач. Гъаниз килигна, гъвечибайтланы, Чехибайтланы - гъалатм са ктабдай масадаз күч жезва, нетижасда гъувъжет алай месэләй арадал къевзва. Чи фикирдалди, дидед Чалалди чапзавай саки вири изданыйра гъалтзавайди инкар ийиз жеседач. И кардин себебни, чи фикирдалди, ам я хъи, алай вахтунда лезги Чалан грамматикадин ва орфографиядин къайдайра тайин ачухвал твадай, сад тир са къайдай къабулдай ва тестикъардай алимдин совет, лезги Чалан вири гафарин манаяр ва къийдай къайдайра таунунай словарар, гъайиф хъи, ава. Авай бягъзурни, бес квадарда таҳъун себеб яз, вири бурув агакъзувач. Гъаниз килигна, гъвечибайтланы, Чехибайтланы - гъалатм са ктабдай масадаз күч жезва, нетижасда гъувъжет алай месэләй арадал къевзва. Чи фикирдалди, дидед Чалалди чапзавай саки вири изданыйра гъалтзавайди инкар ийиз жеседач. И кардин себебни, чи фикирдалди, а

Хүз ханайтга Ватандиз рех...

Майрудин БАБАХАНОВ,
Дагъустандын халкъдин шаир

Зи мурад

Зи дуст Азиз Мирзебеговаз

Женнетдиз хызы, Ахцегызни
Физвай рекъер четинбур я.
Са къекъундал - пурпу нақвар,
Клане ятар къалинбур я.

- Аламат я тухун тавун
Ваңуз ятар атай чавуз! -
Гъейран хана килигизава
Вири-вири виняй ағыз.

Раган клане, ваңун хиве
Зурба тир са къаяб ава,
На лугъуди кицин сиве,
Жакъяз тежез, клараб ава.

Тұнтын лепеяр, иланар хызыз,
Чеб чепелай алчуд жезва.
Язух къаяб, ци басрухиз,
Гагъ дұздал, гагъ кучуд жезва.

Амма чарни юзазвач ам,
Ваңи вич хазва ада акыр:
Турунин хызы кыллав ганвай,
Хци хъанва къаябдин хур.

Пехилзава зун а къванцел:
Маса мурад авачир захъ,
Адавай хызы, жувавайни
Хузы хъанайтла Ватандиз рех...

Чараубур

Зунни вун - чарабур,
Авач чи араяр:
Я заз вун, я ваз зун багъа туш.
Захъни вахъ - чахъ къведаҳъ
Къайгъуриин харай,
Сад-садан тәлдиз чун дава туш.
Зи рагъ ваз күкүззвач,
Ви варз заз мегъзвач -
Са дуныя къатлазва къве тегъер.
Я зун ваз хъуэрзвач,
Я вун захъ шехъзвач,
Гъамиша дегиша чи гъиссер.
Заз нянни фад хъана,
Ви гъедни экъечинач-
Дуныя чаз къедазни мичи я.
Я зун вахъ къекъзвеч,
Я ваз зун жагъизвач -
Къеданни къужахар ичи я.
За дагъада къватлазавай
Цукъвер ваз хидач -
Абур я масадан тәлабун.
Ви кифни ийфериз
Зун патал чылдач -
Заз ганвач ви чарар гъисабун.
Зи бахтар геж хъана,
Ви бахтни атана,
Вилер ви гъамиша рагъсуз я.
Белки, чун хатадай
Сад - садаз жагъанач,
Белки, чун хатадай бахтсуз я...

* * *

Аквазва заз, гъар гүзгүздал фейи къван
Кланзни-такъанз вун хиял при тухузва:
Вахтуни ви пелел цазва къери цан,
Вичин жуыре къарабасар атлазва.

Тібиятдиз хас къалах я дегишивал,
Гъавайда ви пер хазва и тегъерди:
Зун патал вун яз амукъда гъамиша
Виридалай жегъилди ва иерди.

* * *

Акуна инсандиз Азраил,
Гъарайиз гатлунна яргъамаз:
- Тергзава инсанрин на сихил,
Зи патав агатмир, ярамаз.
- Дявейра къейибури ни къена?
Күнни туш са акъван агъайна.
Кас авач жемай, чурт вегъена,
Гзафбур тергнатла чакай ни?..

* * *

Кутугнавач итимдиз, мискъиз,
Гъиль чуькъуын,
Гъикайтлани са юкъуз ийиди рекъин.
И дуныядал аламаз серф ая вири:
Я кафандик жибин квач, я сурук - рикъин.

* * *

Руль михы яз, амма беден къацана,
Чун гъар са кас и дуныядиз атана.
Дуныядай чун - къейи вири чуьхузва -
Беден михыз, руль къацана хъфизва.

* * *

Садлагъана клан жемир ваз суфраяр сачул,
Гузва - къачу, килиг тийиз, тымил яни, бул.
Цавун кантур, гуз-вахчузвай, я ахътин чка,
Хъийидай туш ана ахна арзаяр къабул.

* * *

Кимелай, чеихъуб къвэз акур,
Аялар гъарнихъ сад чылда.
Умъурдай, акси яз, чеихъуб,
Аялар атала, хъфида.

* * *

Кавказдикай акъатзовая ктабра:
"Ана кобра гъульяр авач" - хъвизва.

Гыч агъамир, гъакъыктай туш - ам таб я!
Заз акунва, за шагъидвал ийизва:
Кавказдани абур ава вирина,
Гъиль тваз тежез, мутлакъбурун жибинра.

* * *

Зун 60 ийс са чин алаз къекъвезва,
Ам садрани авунач за дегишиар,
Гъакъ ятлани са бязибур хъуэрзва,
Ала лугъуз адап къалин биришар.

* * *

Пул тагайла, са ахмакъди бубадиз, -
Вун инсан туш, вак я лугъуз экъульгъна.
Бубадини жаваб гана гададиз:
- Зун вак ятла, вун, ваклан хва, цуруньюз я.

* * *

Гыч лугъумир: "Мад хъваз жемач, пиян я",
Хъивегъ жуваз цайди.
Инсан патал тек са чехир зиян я, -
Душман галаз хъвайди...

Азгъун

Магъарадиз, сев секиндиз ксанвай,
Къуыр акъатна, михыз гъекъни-каф
хъанвай.

- Минет я, сев, чуьнүхара вуна зун,
Чи тамара пайда хъанва са азъун.

"Зун аслан я, зун къу хан я", - тикрапиз,
Къил янава вичи чуруу крапиз.

Чи тамара алукънава четин гъал,
Гыч садазни амач ана секинвал.

Иллаки пис девир хъанва къуэрериз,
Гъар юкъуз сад незва, патав эвериз.

Гила мадни акъуднава са указ,
Ихтиярар ганва гъалтай къуэрер къаз.

Ахтармишна, шумуд кватла какаяр,
Пуд квайбурул алкүрзазва тагъмаяр.

- Вак пуд квач къван, бес ваз квехъай

курухузва?

- Гысабдалди абур сифте атлазва...
* * *
Вичин къацай гульпүттар
Вучиз михынч лагъана,
Са экъунахъ Алидар
Папахъ галаз киклана.
- Накъ, тевгъена пакадал,
Костюм михына, шалварни.
Чухсагъулдин чкадал
Гъалчазва зал гафарни?..
Гульпүтрайкай къаз багъана,
Иймим зал хъуерьунар.
Лагъ, гъикл михъдай абур за,
Квачир чипк жибинар?..

"Шейэрин силисар" - циклдай

Чулууни - руфуниз

Эхиз жезмач зи чандивай:
Вуна кефер хкудзава,
Вун дакъвазва югъ-къандавай, -
Тлеквенар зайд акудзава.

Къапуни - түурариз

За вуч аваз акуртлани,
Күнне тадис чапхуназва.
Тарашибдак жедач кфет,
Гъавилай күн яхуназва.

Рухарин арза

Чи тууз,
Ківачерик чун экъязава,
Къацана хъи,
Михъда лугъуз,
Лашарни чаз хъязава.

Чиновникрин стулрин веревирдер

Чи хийирдиз туш а крат -
Коррупциядикъ дявеяр тухун.
Четин жеда чаз са къадар,
Чиновникрин яцу якълар

Хъайитла яхун.

Шаптруси зун хытинг къалиянчидиз

Зи са кылил, дуст, вуна цай къязава,
Амма мұкъуль къили цай ваз язава...

Шурвани катул

- Авунатла, түльрай гъвелни амай къван.
Бес цуру жез, йикъаралди тадани?...
- Вуна ая хъйткъутлар ваз кълмай къван,
Як кумачта, саймышдай туш садани.

Эшафотдал бягъс

Эшафотдал жаллатын къланчуниз цикин
Килигизавай нифретдив кешишдин

куысри:

- Гыкк гъалтнай зал къунши яз вун,
Ихътин чиркин,
Къвевзай дайм къланвай ивидин пис ни?
- Заз түльметиз, жувал вун жемир
акъван гүл,
Чакай гъим я чиркинди, на ая фагъум:
Зал, къанлуури, ятлани эцигзава къил,
Вал лагъайла, кешиши -
вичин къацай тум.

Клаузарни ракъ

- Вуч инсафсуз заты я кълта,
Ифириз, вун гатаизвай...
Аник, душман, ви пайни ква,
Кланикай жув кутазвай.

Нерин дамах

- Алачильты зун чинал,
Чизвани вуч жедайтла?
Вирт хызы хъана шумуда,
Ништа, нежес недайтла.

Гүзгүздин къатлун

- Са жуьреда жеда эвел
Инсанар вири:
Буйдиз - шумал, чандиз - эрел,
Сад хътиң дира.
Умъурди геж дегишишава,
Абурун гъал-түл:
Садбуру хур экъисзава,
Мұкубуру - күл.

Нери - айнайриз

- Къуншия хъун бегъемсузур -
Тушни пары чуру кар:
Күн, вилериз хгузвай нур,
Ингье къе заз хъана пар.

Мукалди - гүзгүзай къульчулыз

- Тухуда за убагъдиз,
Ша кван баҳдин къужаҳдиз...

Япари - вилериз

- Хъанайни къез ван?
- Ваъ, акунай чаз.
- Бишибур я ман!

Чарарни къелем

- Къацай тиши алтадиз на жуван -
Русвагъиз, твазва чун харада...
- За къацлур тавуртла нагагъдан,
Къацлурда күн маса чкада.

Къалгъанди - къизилгүлүлдиз

- Дүзмизшна пеле виш къечем,
Тик къамир акъван жуван тиши:
Тиртла вун нагагъ заты бегъем,
Ламари ийидай саймиш...

Шагъабудин ШАБАТОВ

Умъуръ

Умъуръ, на зун күз кутунва гъамарик?
Дакъурмир зун, ялар кутаз хамарик.
Ви ачук чин акъван фад күз чур хъана?
Вун зун патал къил атлудай тур хъана.

Вуж ятла вун алуудайди рекъелай?
Амач хыи вун заз акур хъиз эвелай.
Чин элкъуыр захъ, минет хъуй ваз,
акъ жемир,
Зид арза ваъ, таалабун я, хъел къемир.

Зун, умъуръ, вал ашуку хъана авазва,
Вазни, заз чиз, и кар хъсан аквазва.
Ваз минет хъуй, хамир вуна гуѓуыл зи,
Къарсатмишми хуравай рикъ сефил зи.

На гана, за къачуна гуз хъайиди,
Легъездани наразивал къалурнаж.
Кам - камуна аваз хъана са рекъе,
Чна чав гыч хажалатар агуднаж.

На зун, умъуръ, тунва хыи къе есирда,
За вуч ийин, лагъ, за къе нин тахсирда?
Вун къеле хъиз зи вилериз аквазва,
Тек яз къале зун захъ галас рахазва.

Тахсир вуч хъуй, умъуръ, хъелиз на закай?
Къуль илиснаж, умъуръ, за ви тумунал.
Фикир ийиз хъайди я зун гъар къақай,
Имтигъанар тухвани за хамунал.

Къақын хъанва цал, умъуръ, ви къеледин,
Элкъуырна зун тунва къеви зинданда.
Зи гъаъх-гысаб ая, зазни чир хъурай,
Фад акудур гъарасатдин майдандал,
Нинбур ятла тахсирар заз чир хъурай...

Къисмет жедач

Михы рикъ хызы, варарни зи
Ийфиз-юкъуз ахъабур я.
Гъавилайни, лугъун за къез,
Зун къадарсуз тақабур я

Дарманрин набататар ТІенгір

ТІЕНГІР тұвар алай набататар діз бязи чайра ламрайапар луғуда (мать-и-мачеха). Ам вирибуруз таниш хыпип цүк я. Набататдин цүквездіхъни пешерихъ инсан сағъарунин күват ава. Мінде ва я гәлима хәтнди арадал гұналданын, ламу ва күру жүреірани адакай давадармандин еринда менфят къа-чузва.

И набататди инсанар гәзәр азаррикай хұзвана. Дөлең девирда жерярыи адакай инсандин нефес къадай хәтин уғынды сағъарун патал махсус гәлима гәзурзай. Набататдикай исятдани гә-гәненшдиз менфят къа-чузва. Ада инсаныз меки хұннуди арадал атайды ва бронхит азарар сағъару-

нин карда күмек гузва. Тіенгір рғана арадал атайды гәлимадин стілары гәр гынтын хәйтіләни тумавар сағъарда. Хүк тәзвійла, тіенгірдин пешерікай гәзурзай чими, шириң тушир чай гәзәр хийрлү жеда. Хамунин азарар сағъардайла, ам бүвлел, хирерал эңгизава.

И набатат инсандин беден-диз герек витаминралды дев-летту я. Кылди къа-чуртта, цүк-күден пешерік гликозидар, рутина, каротиноидар, флавоноидар, сапонинар ва масабур-ка.

Тіенгір Евразияда, Рагъ-екъеңдай патан Сибирда, Ке-ферпарат Африкада, Кеферпарат Америкада ва Юқынан

Азиядин Кыблепатан Сибирдин дагълұх чайра экъеңдаза. Абүр гәзни-гәзәр къалин чұр (век) квачир, яд квай чайран патарив, рекъерин къерехра жеда.

Чи ватанэгълияр - гәр сана Мярекатрин қархачи

Урұсатдин хейлин шегъерра хызы, Краснодарданды фадлай яшамиш жезвай лезгияр тімил авац. Хайи чиливай яргын ханватаны, абуру чеб авай чайра милли адетар, халқынан чал ва меденият хұзвана. Ихтиң касарый сад Нажмудин Велединович МУРТУЗОВ я.

Ам 1973-йисан 9-январдиз Ахцегь райондин Фиярин хүре дидедиз хана. 1990-йисуз ана юкъынан мектеб күтаянғана, 1991-1993-йисара РФ-дин яракылу күватын жергейра күллугұнья.

1993-1994-йисара ада "Евразия тұрс" ОOO-дин директордін заместителівал авуна. Хысан чирвилер, къатынан ва рике чехи мұрадарни къастар авай жеңвилди гәзәр карикин кыл кутуна. 1994-йисуз ам Кубандын гүкүматдин университетдин юридический факультеттік экеңінә ва вад ийсалай аңағалқынралды күтаянғана. Студент яз, 1995-йисуз Нажмудина Краснодарда сифте яз "Вуч? Гына? Мүс?" къанажағызды талукы күгүннин клуб тешкілна вад адакай аңын сад лагай президент хана. Университеттә көләдай үйисара юридический факультеттік спортдинни медениятдин вири мярекатар адан гүзчишликтін жавабдарлық квай.

Краснодардин КВН-да Нажмудинан рөгъбервилик хәйи "Къанундин сергятар - Краснодардин юристар" дестедікай галаз-галаз күве ийисуз (1998-1999) шегъердин гәлиби хана.

Кысметди Махачқаладын ахқұдай жеңиль пешекарди 1999-2002-йисара "Атом" ЗАО-да, гүгүнлілай күве ийисуз "Юждаг" МУП-да - юрист, 2009-йисалда "Теплознергетик Рессоюзстрой" ОOO-да чехи юрист-месептіч яз қівалахна.

2003-йисуз Краснодарда "Дагъустандың қилинин машын пагъливанар" тұвар алас Нажмудин Велединович тешкілтін аңасамбиди федеральнын каналын телепроектіра Дагъустан Республикадин ва Краснодардин крайдин патай иштиракзы, чин алақунар РФ-дизни, СНГ-дизни раижауза. Исят-да қилинин пагъливанын дестеділ "Росэкстрим" тұвар ала.

Датана тешкілатчылын крат бажармишзай

ватаңэгълиди 2005-йисуз "Самур-Кубан" тұвар алай футболдин команда арадал гъана.

Халқынан ватаңпересди 2014-йисалай Краснодардин крайдин лезгійін жеміятдин тешкілатдин (ККОО) председателдин заместитель яз зельмет чүгвазса. Медениятдин мярекатар тешкілнин, кыле тухунин жигъетдай адахъ лап хысан алақунар ава. Нажмудинан хизанда рушни гада чехи жезва.

Краснодарда авай чи ватаңэгъли, блогер ва карчи Заур Балакшиева Нажмудин Муртузован гъакындың ікіншінде: "Адахъ галаз зүн 15 иис идәлай вилик, Краснодарда авай лезгійі Яран суварин мярекат кыле тухудайла, таниш хана. Ам милли мярекатар тешкілнің кыл кутазвай, вичи тамадавалын ийизвай инсан я. Адан гафарихъ яб ақалайла, гүгүнлілай ада кыле тухузай карикин чир хайила, заң ам рикі миҳи, миллівіліхъ ялзаяв ватаңперес тиридай хана. Ам халқынан месәлайрикай, тарихдай, медениятдикай хабар авай кас я".

Къуй чи ватаңэгълияр, гына аватаны, сағъ ва шад, чипхұни еке алақунар хұрай!

Квез чидани? Ай-ай

Чулау вад рагъул рангар какахъай сар алай и гъайван Мадагаскарда яшамиш жезва. Ада ай-ай ва я Мадагаскардин руконожка луғузвана. Нек хъвадайбурук акатзай и гъвеки вагъшиди вичин уымуыр чими тамара кыле тухузва.

Илимдин ахтармишунар тухуналды, 1780-йисуз сифте яз и гъайван раиқайды Пьер Соннера я. Сифтедай ам чакъвалай ийидай (грызуң) гъайван-рин жергедик кутунвай. Гүгүнлілай ярғалды да-вам хәйи гүйжетрин нетижада алими и гъайван къетін жуыредин лемуррин (маймун хәтин гъайван) жинсинай тиридай малумарна.

Яргын къармахар алай гъвеки вагъшидин заланвал тахминан 3 килограмм къван жеда. Хұйтуль түк алай тумунин ярғывал 60 сантиметр-див агақъда. Адан сарап къиферинбүрзұш үшшар я. И гъайванын уымуыр ахтармишай Э. Стерлингтан фикирдалди, бязи вахтара, жуыт-жут хана, абуру чипз ем жағырунин гъерекатрик жеда. Тібиатда руконоңка гъықынан вахтунда яшамиш жедатла тайнарнавац. Зоопарқда абуру 26 ийисуз къван яшамиш жезва.

Алай вахтунда ай-ай Яру ктабда гъятнава. Дүньядин тібиат хыннан къаравулда акъвазнавай союзды и гъайванын къунин месәла къарагъарна.

Дүньяда Гъерекатдик акатнава

Сириядын къиблепатан Деръа вилятада боевики Россиянан аскерар къаравулда ақывазнавай рекъель күве бомба хыткынара. "Новости" РИА-ди хабар гузазвай, идакай женг чүгвазвай терефар баришуль хұувунин рекъяй централдин регъбер, генерал-майор А.Бакина ихтилатна.

Адан гафай, аскеррикай садазын хасаратвал хъана. Къейдзаявайвал, сад лагай хыткынун арадал атайдал күлгүхъ ңұл дәкүйкә алатайла, а чқадал Сириядын хатасузын хүннин күллугұчырлы десте фена. И макъамда күвді лагай хыткынун арадал атана ва күве күллугұчыдан къезил хирер хъана. Идалайни гъейри, Сириядын хатасузын хүннин күллугұчырлын улақын зиян хъана. А.Бакина алала хұувуравал, Түркиянин женинин "Алемдин чешме" гъерекат къиле физвай макъамда боевики Сириядын жуыреба-жүре мулкара чипн активвал қалурзана.

Гүльбұнлай Сириядын азад къушунрын (ССА) күмекшілдік Түркия-ди Сириядын Рас-аль-Айн шегъер гүзчишлик кутуна. Анағ Түркиянин яракылу къушунри чипн кылдан макъсадрикай сад яз гысабаза.

"Исятдани агалқынралды давамарзавай "Алемдин чешме" женинин гъерекат къиле тухудайла, Рас-аль-Айн шегъердин инсанар яшамиш жезвай районар гүзчишлик кутуна", - раижзава чешмеди.

11-октябрьдиз Түркиянин оборонадын министерстводи "Алемдин чешме" серенжем къиле тухунин нетижада 399 террорист тергайдакай хабар гана. Гыса сақтунда түркверин күве асерни къена.

Түркиянин терефди Курдистандын флейтін партиядын Россияда къадағы авунвай террористтін "ИГ" тешкілатдиз акси женинин гъерекатар къиле тухунив эгечінавайдакай 9-октябрьдиз малумарнай. Боевикриз ва күрдери兹 Сириядын азад къушунрын дестейрихъ галас санал ягъунар къаза.

Азад хұувун герек я

Къанунсуздакас Сириядын авай къецепатан улыквейрин вири къушунри а мулкар азад авун герек я. Идакай Россиянин Президент В.Путини "RTArabic" чешмеди гайи интервьюда малумарна.

"Къанунсуздилди, гъахъсуздилди маса гъукуматдин мулкара авай вирибүр, и дүшүшшіда Сириядын авайбүр, аның жаңынан лазым я", - лагъана В. Путин. Адан фикирдалди, и месәла вирибуруз талукъ я. "Эгер Сириядын гележегдин къанунлу регъберди улыквела Россиянин яракылу къушунар хұннин игтияж авац лагъайта, гъелбетда, и кар чазни талукъ жеда", - алала хұувуна ада.

Къейдзаявайвал, и месәла Россиянди вичин терефдар улыквейрихъ галас санал веревирдзана. Сириядын мулкар къецепатан аскеррикай азад хұннин ва адан мулкарин бітавал тамамвиледи гүнгүнна хұннин чарасузын авайдакай Путини улыквейрин регъберриз ачуудаказ лагъана.

Къейд ийин, 2011-йисуз Сириядын ватандашрин (граждан) дәве башламиш хұннин. Женгер ауылкөвендін президент Б.Асадан гъукуматдин яракылу къушунри ва боевикрин клеретіри иштиракзы. Россиянди Б.Асадан гъукуматдиз күмек гузва.

Къиникин жаза?

Россияндин 80 процент ағылайри аялар рекъизвай тахсиркәрриз талукъ яз къиникин жаза гүннин къанун кардик күхтүнин тереф хұувана. И кар "ВКонтакте" седда авай Госдумадын аккаунттаңда иштиракай хабарар къуннин серенжемдин нетижайдай акваза. Абуру къалурзайвал, къарагъарнавай месәладин гъакындың 67 ағызур касди чипн фикирар малумарнана. Хабарар къуннин серенжемда иштиракай ағылайрикай 16,7 процентди къиникин жаза гүннин лап къеви къанун арадал хұннин чарасузын авачиз гысабаза. Чипн фикирар раижайбурукай пуд процентдилайни гәз ағылайри аялар рекъизвай тахсиркәрриз гудай жазадихъ галас алакъалу яз маса жуыредин серенжемар къабулун текпифна. Бязибуру, тапан тахсир күтунады, инсандын уымуыр къатын мүмкін яз гысабаза.

Къейд ийин, къиникин жаза арадал хұннин метлеблувилин гъакынды соцсеттә хабарар къуннин серенжем Госдумады 11-октябрьдиз чапна.

Виндережадин жазадихъ месәладин патахъай арадал атайды гъуыжеттар Саратовда 9 ийисуз яшда авай руш бамишна къейи делилдіхъ галас алакъалу я. Телеведущий В. Соловьев, Госдумадын депутат Е. Примакова виндережадин жаза арадал хұннин тереф хвена.

Къуватлу авуна

ША-дин бязи гъерекатри къастуналды түшиз Россияндин экономика къуватлу авуна. Идан пъакындин "National Interest" чешмеди хабар гузва.

Ихтиң чешнегіркай сад Америкады Венесуэладын Ирандин акси яз санкцияр малумарай сиясатдин кам я. Абуру себеб яз, Каракасдіхъни Тегерандың галас виликдей сих алақъаяр хәйи улыквейри гила Россияндин нафтадыз итихизва. Идалайни гъейри, Китайдын ША-дин арадал атайды алишверишдин дәвеки Китайдын базарда Россияндин энергетикрін гъалар къуватлу ийидай мүмкінвал гана. Саудовский Аравиядилайни артух яз, Пекин патал Россия 2016-йисуз нафтадын жигъетдай зурба терефдардиз әлкъилен. Чешмедин делилралди, гележегдә "Сибирдин къуват" газопровод, кардик кутунин месәла къилиз акъатайта, Россияндин газ маса къачунин жигъетдай Китай къвед ла-йай чқадал жеда. Сад лагъай чқадал Германия ала.

Къимет гана

Украинадын сад лагъай президент Л.Кравчукан фикирдалди, Россияндин Президент В.Путинан президент В.Зеленскийдіхъ хъсан-диз яб акализава. "Адас Порошенкоидіхъ галас рахазни кланзавайди түшир. Зеленскийдіхъ галас лагъайта, сұғыбетарзава. Им анжак мен-фиятту кар я. Сад-садан гъавурда ақынин сұғыбетар себеб яз, къве улыквела дустастынавай касарни азад хұувуна", - лагъана Кравчукан.

Адан фикирдалди, гила Киевдин гъукумдиз Москва масака килиг-зава. "Им важибулду кар я", - къейдна Кравчукан.

Чин гъазурайди - Куругыли ФЕРЗАЛИЕВ

понедельник, 21 октября

РГВК

- 06.50 «Заряжайся!»
 07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
 08.05 «Заряжайся»
 08.15 «Здоровствуй, мир!»
 08.50 «Заряжайся»
 08.55 Д/с «Мастер путешествий»
 09.25 X/f «Женщины»
 11.15 «Одекан»
 11.45 «Служа Родине»
 12.05 «Парламентский вестник»
 12.30 Время новостей
 12.50 «Человек и право»
 14.05 «Арт-клуб»
 14.30 Время новостей дагестана
 14.50 X/f «Золушка»
 16.30 Время новостей Дагестана
 16.55 X/f «В 6 часов вечера после войны»
 18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»

- 19.30 Время новостей Дагестана
 20.00 Время новостей. Махачкала
 20.20 «Pro Med»
 21.10 «Дагестан туристи ческий»
 21.35 «Учимся побеждать»
 21.55 «На виду»
 22.30 Время новостей Дагестана
 23.00 Время новостей. Махачкала
 23.20 «Угол зренния» 1
 23.50 Д/ф «Моя маленькая родина. Цовкра»
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Время новостей. Махачкала
 01.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
 01.50 Т/с «Воскрешая мертвых» 1
 02.45 «Учимся побеждать»
 03.05 X/f «Фантомас раз бушевался»

ПЕРВЫЙ

- 5.00 Доброе утро.
 9.00 Новости.
 9.25 Доброе утро.
 9.55 Модный приговор.
 10.55 Жить здорово! (16+).
 12.00 Новости.
 12.15 Время покажет. (16+).
 15.00 Новости.
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 16.00 Мужское/Женское. (16+).
 17.00 Время покажет. (16+).
 18.00 Вечерние новости.
 18.35 На самом деле. (16+).
 19.45 Пусть говорят. (16+).
 21.00 Время.
 21.30 Мосгаз. Новое дело майора Черкасова. (16+).
 23.25 Вечерний Ургант. (16+).
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Время новостей. Махачкала
 01.15 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»

РОССИЯ 1

- 11:25, 14.25, 17.00, 20.45 Вести-Дагестан
 17.25 Межконтинентальный кубок по вольной борьбе г.Хасавюрт
 18.15 Акценты.
- 5.00 Утро России.
 9.00 Вести.
 9.25 Утро России.
 9.55 О самом главном.
 11.00 Вести.
 11.25 Вести. Местное время.
 11.45 Судьба человека
 12.50 60 минут.
 14.00 Вести.
 14.25 Местное время.
 14.45 Кто против?
 17.00 Время покажет.
 18.50 60 минут.
 20.00 Вести.
 20.45 Местное время.
 21.00 Т/с «Екатерина. Са мозванцы».
 23.00 Вечер с Соловьевым.
 3.00 Новости.
 3.05 Время покажет.

НТВ

- 5.10 Т/с «Свидетели». (16+).
 6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
 8.05 Мальцева. (12+).
 9.00 Т/с «Дикий». (16+).
 10.00 Сегодня.
 10.30 Ты не поверишь! (16+).
 12.00 ДНК. (16+).
 18.00 Своя правда с Р. Баяном.
 19.00 Сегодня.
 19.40 Т/с «Скорая помощь». (16+).
 21.40 Т/с «Канцелярская крыса. Большой передел». (16+).
 23.45 Сегодня.
 23.50 Сегодня. Спорт.
 0.10 Место встречи. (16+).
 5.25 Тест на отцовство.
 6.15 6 кадров. (16+).
 2.45 Т/с «Свидетели».

ДОМАШНИЙ

- 6.30 Удачная покупка. (16+).
 6.40 Выбери меня. (16+).
 7.40 По делам несовершеннолетних. (16+).
 8.40 Давай разведемся! (16+).
 9.45 Тест на отцовство. (16+).
 10.45 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 12.40 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 14.30 Д/ф «Порча». (16+).
 15.00 Мелодрама «С меня хватит». (Украина). (16+).
 17.00 Естественный отбор.
 17.50 События.
 18.10 Детектив «10 стрел для одной».
 22.00 События.
 23.20 Клипарт как оружие.
 23.35 Знак качества.
 0.00 События. 25-час.
 0.35 Петровка, 38.
 0.55 Т/с «Коломбо».
 2.45 Прощание. Евгений Евстигнеев и Ирина Цывина.
 6.20 Удачная покупка.

ТВ-ЦЕНТР

- 6.20 Ералаш.
 6.25 Комедия «Можете звать меня папой».
 8.05 «Случай из следственной практики».
 9.35 X/f «Женатый холостяк».
 11.00 Городское собрание.
 11.30 События.
 11.50 Т/с «Коломбо».
 13.40 Мой герой. Алексей Немов.
 14.30 События.
 14.50 Город новостей.
 15.05 Т/с «Пуаро Агата Кристи».
 17.00 Естественный отбор.
 17.50 События.
 18.10 Детектив «10 стрел для одной».
 22.00 События.
 23.20 Клипарт как оружие.
 23.35 Знак качества.
 0.00 События. 25-час.
 0.35 Петровка, 38.
 0.55 Т/с «Коломбо».
 1.20 X/f «На пути в Берлин».

ЗВЕЗДА

- 6.00 Сегодня утром.
 8.00 Новости дня.
 8.20 Специальный репортаж.
 8.40 Д/с «Линия Сталина». «Бетономания».
 9.30 Т/с «Тайная стражи».
 10.00 Военные новости.
 10.5 Т/с «Тайная стражи».
 12.50 Т/с «Коломбо».
 13.00 Новости дня.
 14.00 Военные новости.
 14.45 Т/с «Тайная стражи».
 16.20 Открытый эфир.
 18.00 Новости дня.
 18.30 Спецрепортаж.
 18.50 Д/с «История войск связи».
 19.40 Скрытые угрозы.
 20.25 Д/с «Загадки века».
 21.25 Открытый эфир.
 23.05 Между тем.
 23.40 X/f «Тайная прогулка».
 1.20 X/f «На пути в Берлин».

вторник, 22 октября

РГВК

- 06.50 «Заряжайся!»
 07.00 Время новостей Дагестана
 07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
 07.55 «Заряжайся»
 08.05 Мультфильм
 08.30 Время новостей Дагестана
 08.50 «Заряжайся»
 08.55 Д/с «Мастер путешествий»
 09.25 X/f «Фантомас разбушевался»
 11.20 «Учимся побеждать»
 11.40 «Pro Med»
 12.30 Время новостей Дагестана
 12.50 «Дагестан туристи ческий»
 13.15 «На виду»
 13.50 Д/ф «Моя маленькая родина. Цовкра»
 14.30 Время новостей
 16.30 Время новостей Дагестана

- 16.55 X/f «Алеша Птицын вырабатывает характер»
 18.15 «Дагестан без коррупции»
 18.45 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»
 19.30 Время новостей Дагестана
 20.00 Время новостей. Махачкала
 20.20 «Подробности»
 20.45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
 21.55 «Человек и вера»
 22.30 Время новостей Дагестана
 23.00 Время новостей. Махачкала
 23.20 Д/ф «О настоящем человеке»
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Время новостей. Махачкала
 01.15 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»

ПЕРВЫЙ

- 5.00 Доброе утро.
 9.00 Новости.
 9.25 Доброе утро.
 9.55 Модный приговор.
 10.55 Жить здорово! (16+).
 12.00 Новости.
 12.15 Время покажет. (16+).
 15.00 Новости.
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 16.00 Мужское/Женское. (16+).
 17.00 Время покажет. (16+).
 18.00 Вечерние новости.
 18.35 На самом деле. (16+).
 19.45 Пусть говорят. (16+).
 21.00 Время.
 21.30 Мосгаз. Новое дело майора Черкасова. (16+).
 23.25 Вечерний Ургант. (16+).
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Время новостей. Махачкала
 01.15 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»

РОССИЯ 1

- 11:25, 14.25, 17.00, 20.45 Вести-Дагестан
 09.00 Канал «Шолом»
 17.25 Форум Исламоведение
 17.50 Возрождение сел.
 18.15 Актуальное интервью.
 5.00 Утро России.
 9.00 Вести.
 9.25 Утро России.
 9.55 О самом главном.
 11.00 Вести.
 11.25 Местное время.
 11.45 Судьба человека
 12.50 60 минут.
 14.00 Вести.
 14.25 Местное время.
 14.45 Кто против?
 17.00 Время.
 18.00 Вечерние новости.
 18.35 На самом деле. (16+).
 19.45 Пусть говорят. (16+).
 21.00 Время.
 21.30 Мосгаз. Новое дело майора Черкасова. (16+).
 23.25 Вечерний Ургант. (16+).
 00.30 Время новостей. Махачкала
 01.00 Время новостей. Махачкала
 01.15 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»

НТВ

- 5.10 Т/с «Свидетели». (16+).
 6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
 8.05 Мальцева. (12+).
 9.00 Т/с «Дикий». (16+).
 10.00 Сегодня.
 10.30 Ты не поверишь! (16+).
 12.00 ДНК. (16+).
 18.00 Своя правда с Р. Баяном.
 19.00 Сегодня.
 19.40 Т/с «Скорая помощь». (16+).
 21.40 Т/с «Канцелярская крыса. Большой передел». (16+).
 23.45 Сегодня.
 23.50 Сегодня. Спорт.
 3.00 Место встречи.
 3.00 Подозреваются все.

ДОМАШНИЙ

- 6.30 Выбери меня. (16+).
 7.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
 8.30 Давай разведемся! (16+).
 9.35 Тест на отцовство. (16+).
 10.35 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 12.45 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 14.45 Д/ф «Порча». (16+).
 15.00 Мелодрама «Виноград». (Украина). (16+).
 17.00 Естественный отбор.
 17.50 События.
 18.05 Детектив «Ныряльщица за жемчугом».
 22.00 События.
 23.30 Осторожно, мошенники! Бизнес на жадности.
 23.05 Д/ф «Моши. Доказательства чуда».
 0.00 События. 25-час.
 0.35 Петровка, 38.
 0.55 Т/с «Коломбо».

ТВ-ЦЕНТР

- 6.00 Настроение.
 8.15 Доктор И..
 8.50 X/f «Впервые замужем».
 10.40 Д/ф «Валентина Теличко. Начать с нуля».
 11.30 События.
 11.50 Петровка, 38.
 12.05 Т/с «Коломбо».
 13.40 Мой герой. Дмитрий Лысенков.
 14.30 События.
 14.50 Город новостей.
 15.05 Т/с «Пуаро Агаты Кристи».
 17.00 Естественный отбор.
 17.50 События.
 18.05 Детектив «Ныряльщиками за жемчугом».
 22.00 События.
 23.30 Линия защиты.
 23.05 Прощание. Владимир Этуш.
 0.00 События. 25-час.
 0.35 Петровка, 38.
 0.55 Т/с «Коломбо».
 2.20 Хроники московского быта. Смертельная скорость.
 3.15 Линия защиты.
 3.45 Владимир Этуш.

ЗВЕЗДА

- 6.00 Сегодня утром.
 8.00 Новости дня.
 8.20 Специальный репортаж.
 8.40 Д/с «Линия Сталина». «Бетономания».
 9.30 Т/с «Тайная стражи».
 10.00 Военные новости.
 10.5 Т/с «Тайная стражи».
 12.50 Т/с «Коломбо».
 13.00 Новости дня.
 14.00 Военные новости.
 14.45 Т/с «Тайная стражи».
 16.20 Открытый эфир.
 18.00 Новости дня.
 18.30 Спецрепортаж.
 18.50 Д/с «Легенды разведки». Конон Молодый.
 19.40 Легенды армии с Александром Маршалом. Александр Оськин.
 20.25 Улика из прошлого.
 21.15 Новости дня.
 21.25 Открытый эфир.
 23.05 Между тем.
 23.40 X/f «Приступить к ликвидации».

среда, 23 октября

РГВК

- 06.50 «Заряжайся!»
 07.00 Время новостей Дагестана
 07.15 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»
 07.55 «Заряжайся»
 08.05 Мультфильмы
 08.30 Время новостей Дагестана
 08.50 «Заряжайся!»
 08.55 Д/с «Мастер путешествий»
 09.25 X/f «Дама с камелиями»
 11.35 «Дагестан без коррупции»
 12.05 «Подробности»
 12.30 Время новостей Дагестана
 12.50 «Городская среда»
 13.15 «На виду»
 13.50 Д/ф «Моя маленькая родина. Цовкра»
 14.30 Время новостей Дагестана
 14.50 X/f «Белый клык»
 16.30 Время новостей

- 16.55 X/f «Баллада о стволом оружии»
 18.20 «Арт-клуб»
 18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
 19.30 Время новостей Дагестана
 20.00 Время новостей. Махачкала
 20.20 «Мы народ российский. Дагестан многонациональный»
 20.55 «Здоровье» в прямом эфире
 21.55 «Городская среда»
 22.30 Время новостей Дагестана
 23.00 «Аутодafe» 1
 00.05 Д/ф «Дагестанская баллада»
 00.30 Время новостей
 01.00 Время новостей.
 01.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»

ПЯТНИЦА, 25 ОКТЯБРЯ**РГВК**

- 06.45** «Заряжайся!»
07.00 Время новостей
07.15 Передача на аварском языке «Гладонги гамалги заманги»
07.55 «Заряжайся!»
08.10 Мультифильм
08.30 Время новостей
08.50 «Заряжайся!»
09.05 X/f «Виннету в долине смерти»
10.55 «Дагестан без коррупции»
11.25 «Пятничная проповедь» Прямая трансляция с центральной Джума-мечети г. Махачкала
12.05 «Галерея искусств»
12.30 Время новостей
12.50 «Агросектор»
13.20 «На виду»
13.50 «Кунацкая»
14.30 Время новостей

- 14.50** X/f «Верные сердца»
16.30 Время новостей Дагестана
16.55 X/f «Живет такой парень»
18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкъ гетмес»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Подробности»
20.50 «На виду. Спорт»
21.30 «Молодежный микс»
21.50 «Интервью» с Хамис Шамиловой
22.30 Время новостей
23.00 Время новостей.
23.20 «Глобальная сеть» 1
23.55 Д/f «Матые народности Северного Кавказа. Кубани»
00.30 Время новостей
01.00 Время новостей.

ПЕРВЫЙ

- 5.00** Доброе утро.
9.00 Новости.
9.25 Доброе утро.
9.55 Модный приговор.
10.55 Жить здорово! (16+).
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся! (16+).
16.00 Мужское/Женское. (16+).
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.35 Человек и закон. (16+).
19.45 Телигра «Поле чудес». (16+).
21.00 Время.
21.30 Голос. (12+).
23.30 Вечерний Ургант.
0.25 Фигурное катание. Гран-при 2019. Прямой эфир из Канады.
3.20 Про любовь. (16+).
4.10 Наедине со всеми.

РОССИЯ 1

- 11:25, 14.25, 17.00, 20.45** **Вести-Дагестан**
17.25 **Мир Вашему дому**
18.50 **Дагестан спортивный**
18.10 Концерт
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.25 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вест.
11.25 Местное время.
11.45 Судьба человека
12.50 60 минут.
14.00 Вести.
14.25 Местное время.
14.45 Кто против?
17.00 Местное время.
17.25 Андрей Малахов.
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
21.00 Юморина.
23.45 Сто причин для смеха. Семен Альтов.
0.15 X/f «Васильки».

НТВ

- 5.10** Т/с «Свидетели».
6.00 Утро. Самое лучшее.
8.05 Доктор Свет. (16+).
9.00 Т/с «Дикий». (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с «Дикий». (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.

ДОМАШНИЙ

- 6.30** Удачная покупка. (16+).
6.40 6 кадров. (16+).
7.05 Мелодрама «Брак по завещанию».
19.00 Мелодрама «Хирургия. Территория любви». (Украина). (16+).
23.25 Про здоровье. (16+).
23.40 Драма «Мотыльки». (16+).
3.25 Выбери меня. (16+).
5.50 Домашняя кухня. (16+).
6.15 6 кадров. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

- 6.00** Настроение.
8.15 Ералаш.
8.25 Д/ф «Николай Карапченко. Нет жизни до и после...»
9.20 Детектив «Не приходи ко мне во сне».
11.30 События.
11.50 Детектив «Не приходи ко мне во сне».
13.25 Детектив «Я знаю ваши секреты 2».
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Детектив «Я знаю ваши секреты 2».
17.50 События.
18.10 Детектив «Овраг».
20.05 X/f «Сельский детектив. Яблоня раздора».
22.00 В центре событий.
23.10 Приют комедийников.
1.05 Д/ф «Безумие. Плато за толст».
1.55 Д/ф «Блеск и нищета советских миллионеров».
6.00 Настроение.
8.00 Новости дня.
8.20 X/f «На войне, как на войне».
8.40 Д/с «Линия Сталина», «Полоцкий рубеж».
9.30 Т/с «Тайная стража».
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с «Тайная стража».
12.45 Т/с «Тайная стража».
13.00 Новости дня.
13.20 Т/с «Тайная стража».
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «Тайная стража».
16.15 Д/с «Легенды госбезопасности». «Московский щит. Начало».
17.05 Д/с «Легенды госбезопасности». «Самый главный бой».
18.00 Новости дня.
18.50 Т/с «Снег и пепел».
21.25 Т/с «Снег и пепел».
23.10 Десять фотографий. Николай Лебедев.
0.00 X/f «Дом, в котором я живу».

СУББОТА, 26 ОКТЯБРЯ**РГВК**

- 07.00** Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкъ гетмес»
07.55 Мультифильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 X/f «Удар! Еще удар»
10.30 «Молодежный микс»
10.50 «Русский музей детям»
11.20 «Мой малыш»
11.50 Мультифильм
12.00 «Super Chef Дети»
12.25 «Подсобники»
12.50 «На виду. Спорт»
13.30 Республиканский фестиваль хоровой музыки «Возьмемся за руки, друзья»
15.30 Д/f «Дети Зады»
15.50 «Здравствуй, мир!»
16.30 Время новостей Дагестана
17.10 Дагестанско кино.

- X/f «Пора красных яблочек»
18.30 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Цикури, или День Невесты»
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
19.30 Время новостей Дагестана
20.10 «Парламентский вестник»
20.35 «Мы народ российский. Дагестан многонациональный»
20.50 «Первая студия»
21.45 «Время говорить подпольем»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 X/f «Влюбленные»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»

ПЕРВЫЙ

- 5.30** X/f «Старший сын».
6.00 Новости.
6.10 X/f «Старший сын».
8.10 Играй, гармонь любимиая! (12+).
8.55 Умницы и умники. (12+).
9.45 Слово пастыря.
10.00 Новости.
10.15 Я тебя никогда не увижу... (12+).
11.15 Теория заговора. (16+).
12.00 Новости.
12.15 Николай Карапченцов. «Любви не назовешь на цену». (16+).
13.50 Футбол. Чемпионат Испании. «Барселона»
20.50 «Первая студия» - «Реал Мадрид». Прямой эфир.
21.45 «Время говорить подпольем»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 X/f «Влюбленные»
00.30 Время новостей вечером.
01.00 Клуб Веселых и Находчивых. Высшая лига.
23.35 Фигурное катание.

РОССИЯ 1

- 08.40** Местное время.
11.20 Местное время. **Вести-Дагестан**
5.00 Утро России. Суббота.
8.15 По секрету всему свету.
8.40 Местное время. Суббота.
9.20 Пятеро на одногодо.
10.10 Сто к одному.
11.00 Вести.
11.20 Вести. Местное время.
11.40 Юмор! Юмор! Юмор!!
13.50 X/f «На обрыве».
18.00 Привет, Андрей!
19.10 Сегодня вечером.
21.00 Время.
21.20 Клуб Веселых и Находчивых. Высшая лига.
1.00 X/f «Сила Веры».

НТВ

- 5.10** ЧП. Расследование.
5.40 X/f «Криминальный квартет».
7.20 Смотр.
8.00 Сегодня.
8.20 Готовим с Алексеем Зимними.
8.45 Кто в доме хозяин?
9.25 Едим дома.
10.00 Сегодня.
10.20 Главная дорога.
11.00 Еда живая и мертвая. (12+).
12.00 Квартирный вопрос.
13.10 Поедем, поедим!
14.00 Своя игра.
16.00 Сегодня.
19.00 Центральное телевидение.
21.00 Россия рулит! (12+).
23.05 Международная пилорама. (18+).
0.00 Квартирик НТВ у Маргулиса. Светлана Сурганова. (16+).
1.20 Фоменко Фейк.
1.45 Дачный ответ.
2.55 «Бой с тенью». (16+).

ДОМАШНИЙ

- 6.30** Удачная покупка. (16+).
6.40 Выбери меня. (16+).
7.40 Мелодрама «Ой, мамочки...» (Украина). (16+).
9.45 Мелодрама «Сильная слабая женщина».
11.35 Мелодрама «Оплачено любовью». (16+).
19.00 Комедия «Курортный роман». (16+).
23.20 Детский доктор. (16+).
23.35 Мелодрама «Дорогая моя доченька».
14.30 События.
14.45 Детектив «Женская версия». «Дедушкина винчка».
16.50 Детектив «Женская версия». «Ваше время и стекло».
18.55 Детектив «Женская версия». «Романтик из СССР».
21.00 Постскриптум.
22.15 Право знать!
23.45 События.
0.00 Дикие деньги. Игорь Коломойский.

ТВ-ЦЕНТР

- 6.05** Марш-брюзок.
6.40 АБГДейка.
7.10 Православная энциклопедия.
7.35 Выходные на колесах.
8.10 X/f «Чемпионы».
10.05 X/f «Чемпионы». Быстрее. Выше. Сильнее».
11.30 События.
11.45 X/f «Чемпионы». Быстрее. Выше. Сильнее».
12.35 Детектив «Женская версия». «Дедушкина винчка».
14.30 События.
14.45 Детектив «Женская версия». «Ваше время и стекло».
16.50 Детектив «Женская версия». «Ваше время и стекло».
18.55 Детектив «Женская версия». «Романтик из СССР».
21.00 Постскриптум.
22.15 Право знать!
23.45 События.
0.00 Дикие деньги. Игорь Коломойский.

ЗВЕЗДА

- 6.00** X/f «Чужая родня».
8.00 Морской бой.
9.00 Новости дня.
9.15 Легенды музыки. Лидия Русланова.
9.45 Последний день. Марина Цветаева.
10.30 Не факт!
11.00 Улица из прошлого. Мэрилин Монро.
11.55 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым». «Гибель хозяина курорта».
12.45 Спец/репортаж.
13.00 Новости дня.
13.15 СССР. Знак качества. «Квартирный вопрос».
14.05 Т/с «Отрыв».
18.00 Новости дня.
18.10 Задело!
18.25 Т/с «Отрыв».
23.10 X/f «Один шанс из тысячи».
0.55 X/f «Действуй по обстановке!»
2.15 X/f «Риск без контракта».

ЗВЕЗДА

- 9.00** Новости недели
9.25 Служу России.
9.55 Военная приемка.
10.45 Код дослужу! «Страгетия Примакова. Разворот над Атлантикой».
11.30 Скрытые угрозы с Н. Чинджийянином.
12.25 Спец/репортаж.
12.45 Д/с «Легенды госбезопасности». «Взять с поличным».
13.35 Т/с «Охота на Вервольфа».
18.00 Главное с О. Беловой.
19.25 Д/с «Легенды советского сыска».
20.10 Д/с «Незримый бой».
23.00 Фетисов.
23.45 X/f «Когда деревья были большими».
1.35 X/f «Их знали только в лицо».

РАДИО

- ПОНЕДЕЛЬНИК**
11.10 Вести «Дагестан»
11.30 Радиоташма
ВТОРНИК
11.10 Вести «Дагестан»
11.30 «

ЛезГи газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядик, алакъадин ва массовый коммуникацийрин министерство

367018, Махачкала,
Насрутдиновн пр., 1 "а"

КЪИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГИМОВ

(+78722) 66-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ

К. Н. ФЕРЗАЛИЕВ

66-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРОДОВ

66-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ

66-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА

66-00-63

КУЛЬТУРАДИН
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ

66-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ

66-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА

66-00-57

БУХГАЛТЕРИЯ

66-00-62

КАССА

66-00-56

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЬАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Д. БЕЙБАЛАЕВ

Газет йиса 52 сефера акъатзава
Газет алакъадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гүзчил авунин рекъяя Федеральный къултугъдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2019-йисан 22-апрелдиз регистрация авна.

Регистрациядин нумра ПИ № ГУ 05-00420
Макъалаяр редакцияди түккүр къийзва.
Макъалайиз рецензия гузвач ва абур элкъвена вахкузувач. Редакциядин макъалайрин авторин фикирар сад тахун мумкин я.
Газетда чап авун патал теклифнавай материалаара гъянвай делилрин дузылини ва керчевин патахъай жавабдаравл авторрин чинн хиве гъятзава.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:
367018, Махачкала, Насрутдинован
проспект, 1 "а". Печатони къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахканы - 16.20

Газет "Издательство" "Лотос"
ОО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкала,
Пушкинан къиче, 6.

Тираж 6037

Гъ - И лишандик квай материалар
гъакъидих чапзавайбүр я.

12 - Икъван яшар хъянвайбуру къелрай
НАШИ РЕКВИЗИТИ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г. Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракрай!

Хив райондин Цийи Фригърин хуъре яшамиши жезвай муаллим, мухбир, шаир Абдул Ашиугъаеван хизанди Сулейман-Стальский райондин 90 йис тамам хъунин сувар вичи чи халкъдин вири хъсан крат къююмвилек кутунвай баркаллу хва, меценат Имам Музамудинович ЯРАЛИЕВАЗ, райондин къыл, устад тешкилатчи Нариман Шамсединович АБДУЛМУТАЛИБОВАЗ ва вири районэгълийиз рикъин сидкъидай тебрикзава.

Цуък акъудрай мадни гужслуз Кубреди,
Артурх хурай тъям шуърбет, шуъредин,
Сувар хурай такур гъеле жуъредин!
Биргендар - бул, шинши кабаб жуъжедин!
Бакъалрални лепе алаа мижедин...

Аферин, Гульназ!

ЧИ МУХБИР

Мукъвара яратмишдайбуруз вилиди физ къумекдай "Сотворение" тъвар алай Центради Дағъустандин халкъдин шаир Расул Гъамзатован хайи йикъаз талукъарна "Чехи бубайрин чал" проектдин сергъятра аваз "Расул Гъамзатован лацу дурнай" лишандик кваз Вириорсиядин конкурс къилье тухвана.

Конкурсдихъ са шумуд номинация авай: "Эссе", "Шикилар", "Сочинение", "Хайи чалал шириар къелун", "Презентация", "Искусство". Ана школьникира чилеми яшара авай инсанри иштиракна.

Шад жедай кар ам я хъи, "Хайи чалал шириар къелун" номинацияда Махачкъала шегъердин 40-нумрадин юкъван мектебда 9-классда къелзай Гульназ Гъажиевади чалал М. Бугаевади къиенвай "Расул Гъамзатоваз" ширир къелна.

Конкурсдин гъалибчидин дипломдиз лайихлу хъана. Идакай чаз ъя и мектебда лезги чалан тарсар гузвай муаллим Мариан Бугаевади хабар гана. Къейд ийин, Гульназ Гъажиевади лезги чалал М. Бугаевади къиенвай "Расул Гъамзатоваз" ширир къелна.

Чна Мариан Бугаевадиз адан ученица Гульназ Гъажиевадиз агалкъун рикъин сидкъидай мубаракзава!

Лайихлувиленди акъалтарна

Нариман Къарибов

Дербентдай тир къегъал лезги, чи республикадилай къецини тъвар-ван авай спортсмен Магъарам Гъасанханова физкультурадинни спортдин хиле вичин гзаф йисарин баркаллу рехъ нубатдин агалкъун къязанмишуналди акъалтарна. Белорусиядин меркез тир Минска 70-73 яшара авай спортдин ветеранрин арада къеэзил атлетикадай къилем фейзи международный турнирда Россиянин хъягъай командадик кваз 45 метрни 94 сантиметрдин мензилдиз копъе гадаруналди М. Гъасанханова 12 спортсмен вичиз кумукъуналди, 1- ва ядро гадаруналди 2- чкаяр къуна.

Гзаф шадвализ жедай, дамахуниз лайихлу кар я: 1965-йисалай гатъунна 2019-йисни кваз, чи улькведин ва международный турнирда лайихлувиленди иштиракуналди Магъарам Гъасанханова къязанмишнавай къизилдинни гимишдин (къегъалди 3- чка садрани къурди туш) медалларин, кубокрин, дипломрин ва къи-

метлу пишкешрин сан-гъисаб авач!

И мукъвара Дербент шегъерда спортдин ветеран Магъарам Гъасанханован нубатдин гъалиблизиз ва ада спортда вичин баркаллу рехъ акъалтарнуз бахшнавай шад мярекат къилем фена. Ана рапах шегъердин къилин сад лагъай заместитель Рустамбег Пирмегъамедова спортдин хилля шегъердин вилик лайихлувилерай М. Гъасанхановав къиметту савкъат вахканы, улькведа физкультура ва спорт вилик тухунник лайихлу пай кутунай, гзаф йисара спортдин вафаю хъунани адаа РФ-дин спортдин министр Павел Колобкова раҳкорнавай чухсагъулдин чар къелна.

Вичин нубатдай яз, Магъарам Гъасанханова инлай къулухъ спортдин рекъяя вичин тежриба жеъилар спортдал машгууларун патал серфдайди малумарна.

Чи мурадни баркаллу ветерандихъ яргъи ва сагълам уъмуър, акъалтзавай несил спортдал желбунин карда агалкъунар хъун я! Аферин!

2019-йисуз "Мавел" издательстводи Къ. Акимован "Лезги халкъдин философия" (урус чалал) подписка ийизва. И ктаби алаа йисан октябрдиз акъатда. Са ктабдин къимет - 500 манат.
ЧИ АДРЕС: Махачкъала, О. Кошевоян къиче, 42 а.
Тел: 8-928-511-31-16

Нубатдин агалкъун

Инсан патал руъгъдин ем, адан гъузельвилин, марифатдин, ахлақъдин ерияр ачуҳавай, гегъеншарзавай ва мягъемарзавай алем ава: эдебият, меденият. Эдебиятдин бинедал мескенар эзигзавай-бурни шаирар, писателар я. Абурун устадлу эсеррихъ, фасагъат чалахъ инсан руъгъамишдай, игитвилерихъ ялдай, клавишил пайдахъ хажиз къумек гудай къуват ава.

Шириатда Билал АДИЛОВАНИ инанмишвилди камар къачузва. Идан гъакъындай и мукъвара адаа ганвай нубатдин премияди шаъидвалзава. Болгарияда шириатдай тешкилай милли конкурсондин иштиракчи лезги шаир "Клавишил лирика" номинациядай премиядиз лайихлу хъана. Мубаракрай ва мадни агалкъунар хъурай!

2020-йис патал

ЛезГи газет

къиҳихъ!

йисанди - 63249
6 вацранди - 51313

газетдин къимет почтарин
отделенийрай:

йиса - 917 манатни 52 кепек
6 вацра - 458 манатни 76 кепек

Абонентрин ящикрай (до востребования):

йиса - 858 манатни 60 кепек
6 вацра - 429 манатни 30 кепек

"Дагпечатдин" киоскрай:

йиса - 456 манат
6 вацра - 228 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай "Дагпечатдин" киоскра, сайтда (www.dagestan.press) ва гъакъини Махачкъалада, Промшоссе къучедин 10 "а"-нумрадин драматда, къиҳиз жеда.

Чи бухгалтериядай:

"Лезги газетдин" редакциядай чи хутаҳдайбур:
йиса - 325 манат
6 вацра - 162 манатни 50 кепек

Чи газет къинин патахъай суалар пайда хъайитла,
экуйнин сиятдин 9-далай нянин сиятдин 6-далди и нумрадиз зенг ийиз жеда: 8-928-584-16-72

Акъуллу киц

Шихали БАГЬИРОВ

гъинай гъана? Им чи кицлериз ухшар туш эхир?

Мусаиб бубади субъетна: - Я чан хва, зи езне Арабов ваз чида хъи, сельподин председатель я. Адан са хчи, Москвада къелна, гъана къалахзава. Хкведа гада вичин чехидини галаз бубадиз мугъманвиле. Бубади, яни рагъметлу Якъуб халуди, чеб къабулай тегъер акурла, мугъманди и киц вичин патай багъишина.

Акъалтай хъсан къаравул я. Садни гъаяттив гатъумарда. Ваз аквавзани, къил тапасрал эзигна, и гъаятдиз къевзай гъар сад ада вилив хъзвай тегъер? Садав са зат! къаҷуз тадач...

- Чан хва, - лагъана эхирдай заз Мусаиб бубади, - эгер инсанарни, и киц хъиз, акъуллу ва вафаю хъанайтла, дуњъяди фад цуък акъуддай.

"Лезги газетдин" редакциядии колективиди имидин руш АШУРА
кечмиш хъунинъ галаз алакъалу яз Велиева Надиятаз ва рагъметлудан вири багъириз башсагъулгъувал гузва.

"Лезги газетдин" редакциядии колективиди играми диде ПЕРИХАNUM
кечмиш хъунинъ галаз алакъалу яз Бабаева Земфирадиз ва вири багъириз башсагъулгъувал гузва.

"Дагъустандин дишегъли" журналдин редакциядии колективиди Саида Аслановадиз играми буба
Энвер ГъАФИЗОВ
рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз башсагъулгъувал гузва.